

2177

Kaina/Price 1/6

L I E T U V I S

AUSTRALIJOS

DVISAVAITINIS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS □ LITHUANIAN FORTNIGHTLY
Registered at the GPO, Adelaide, for transmission by post as a periodical.

IV metai

— Adelaide, 1951 m. gruodžio 24 d.

— Nr. 26(86)

MUSŲ SKAITYTOJAMS, BENDRADARBIAMS, RĖMĖJAMS —

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ!

AL Leidykla, Redakcija ir Administracija

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

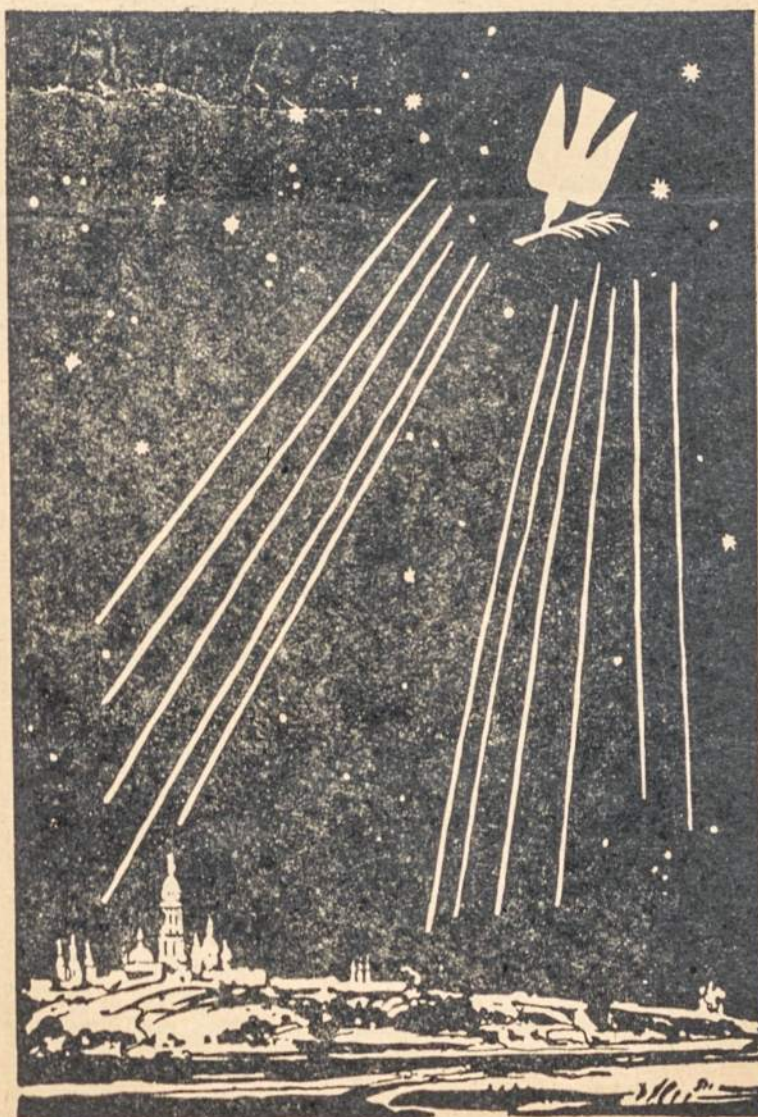
UŽGIMIMO GLORIJA

Naktis. Miegojo Rašto Šventojo
[žinovai.
Naktis. Miegojo ciesaiaus sargy-
[ba ir kariai.
Naktis. Miegojo skausmas žemė-
[je visoj plačiojoj,
Ir slėniuos — kaimenės, ir klo-
[niuos —vyturiai.

Tamsoj užmigo kedrai, tamarisai.
Tamsoj pabudo mirštantis žmo-
[gus.
Ir tapo kūnu Žodis Viešpaties
[didysai,
Ir žemėn nužengė žmogus.

Ir kaip griaustinis "Gloria" su-
[griovė,
Prašvito Viešpaties pirmoji žė-
[mės šios diena,
Ir puolė piemens ir karaliai Jam
[po kojų,
Ir puolė pragaro' gelmėn pasau-
[lio dargana.

"In terra pax..." pro griausmą
[balsas tarė,
"In terra pax..." atsiliepė kalnai.
"In terra pax..." tvirčiau už ak-
[menį ir varį
Te, žeme, Kristaus vardas švies
[tau amžinai.

Kristaus gimimo naktis

LEGENDA

SELMA LAGERLOEF

Penktais savo gyvenimo metais turėjau didelį susikrimitimą.

Net nežinau, ar iki šiam laikui buvau kada nors taip susikrimitusi, kaip tada.

Tai atsitiko, kai numirė mano bobutė. Iki to laiko ji noriai sėdėdavo ant sofos savo kambarėlyje ir sekėdavo pasakas.

Neprisimenu jos kitaip kaip sėdinčios ir pasakojančios, ir taip nuo ryto iki vakaro, o mes, vaikai, susigūžę apie ją, sėdėdavome ir klausydavome. Nuostabus buvo gyvenimas. Nebuvo vaikų, kuriems būtų buvę taip gerai kaip mums.

Savo bobutę aš prisimenu labai mažai. Prisimenu, kad turėjo puikius sniego baltumo plaukus, kad vaikščiodavo labai susikūprinusi ir kad amžinai mezgė kojines.

Taip pat prisimenu, kad turėjo papratimą, pabaičius pasaką, uždėti ranką ant mano galvos ir sakyti:

— Ir tas viskas yra tikra teisybė, tokia pat, kaip kad aš tavė, o tu mane matai.

Taip pat prisimenu, kad mokėjo daug gražių dainų, tačiau dainuodavo ne kasdien. Viena iš tų dainų buvo apie riterį ir vadą, ir jos pastraipos baigdavosi žodžiais —

"Toks šaltas vėjas, toks šaltas vėjas,
Pučia nuo jūros iš toli."

Dar toliau prisimenu trumpą maldele, kurią ji mane išmokė, ir vieną posmelį psalmės.

Apie visas jos sekas pasakas prisimenu tik neaiškiai, miglotai. Tik vieną prisimenu taip gerai, kad galėčiau ją pakartoti. Tai yra trumpa apysakėlė apie Kristaus gimimą.

Matote, tai ir viskas, ką dar prisimenu apie savo bobutę, tačiau puikiai prisimenu didelę širdgėlą, kada ji mus paliko amžinai.

Atsimenu rytą, kada ištuštėjo sofa ir kada negalėjau suprasti, kaip reikės praleisti ilgas dienos valandas. Tą prisimenu. To niekad neužmiršiu.

O taip pat prisimenu, kaip nuvedė mus vaikus pabučiuoti mirusios ranką. Truputį bijojome, bet kažkas mums pasakė, kad paskutinį kartą padėkavotume bobutei už visus malonumus, kuriuos ji mums suteikė.

Dar taip pat prisimenu, kad pasakos ir dainos išvažiavo iš namų ilgame, juodame karste ir niekada negrįžo atgal.

Taip pat žinau, kad kažkas pranyko iš gyvenimo.

Atrodo, tartum užsidarė durys nuo kažkokio gražaus pasakų pasaulio, į kurį prieš tai mes turėjome teisę laisvai įeiti ir išeiti.

Dabar nebuvo nė vieno, kuris mokėtų tas duris atidaryti.

Atsimenu, kad mes iš lėto pripratome žaisti su lėlėmis bei žaisleliais ir gyventi kaip kiti vaikai, ir galėjo net atrodyti, kad mums bobutės visai netrūksta ir mes jos neprisimename.

Vienok net šiandieną, keturiasdešimčiai metų pralinkus, kada ruošiu Kristaus legendas, girdėtas Tolumuose Rytuose, prisimena man pasakojimas apie Kristaus gimimą, kurį pasakojo man bobutė, miegai pakartojau jį dar kartą ir pridedu prie rinkinio.

— — — — —
Buvo kūčių vakaras, visi išvažiavo į bažnyčią, pasilikome tik mudvi su bobute. Atrodo, kad mudvi buvome tik vienos dvi visame name. Negalėjome važiuoti, nes viena buvo per jauna, o kita per sena. Mudviem buvo liūdna, kad negalėjome dalyvauti bernelių pamaldose, girdėti kalėdinių giesmių ir mątyti prie kūtelės žvakučių.

Ir kada mudvi sėdėjome vienumoje, bobutė pradėjo pasakojimą.

— Buvo kartą žmogus, — tarė, — kuris išėjo nakties glūduose pasiskolinti ugnies. Vaikščiojo jis nuo namo prie namo ir beldėsi į duris.

— Gerieji žmonės, pagelbėkite man! — šaukė. — Štai mano žmona pagimdė kūdikį, reikia užkurti ugnį, ją ir kūdikį truputį sušildyti.

Tačiau buvo gili naktis, visi žmonės miegojo, niekas neatsiliepė.

Žmogus ėjo ir ėjo. Galų gale tolumoje pamatė žibančią ugnelę. Pasuko į tą pusę ir pamatė, kad ugnelė degė lauke. Daugybė baltų avių gulėjo apie ugnį ir miegojo, o senas piemuo dabojo bandą.

Kada žmogus, norėjęs paskolinti ugnies, priėjo iki avių, pamatė, kad prie piemens kojų gulėjo trys dideli šunės, kurie taip pat miegojo. Visi trys pašoko, pajutę svetimąjį, išžiojo plačiai savo didelius nasrus, rodos, norėdami loti, tačiau nebuvo girdėti jokio balso. Žmogus matė, kaip pasišiaušėjo ant nugarų jų plaukai, kaip blizgėjo jų balti dantys ugnies atspindžiuose ir kaip jie šoko į jį. Vienas griebė jį už kojos, antras už nugaros, trečias už gerkles. Tačiau dantys, kuriais norėjo draskyti, buvo bejėgiai ir nesužeidė žmogaus.

Jis norėjo eiti toliau, prašyti, ko reikalingas, tačiau aplinkui gulėjo avys taip glaudžiai viena prie kitos susiglaudusios, kad nebuvo kur statyti kojos. Tada jis lipo ant avių ir per jas priėjo prie ugnies, ir nė viena avis nė pabudo nė pajudėjo.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ IR LIETUVIUS
TEISININKUS, IŠBLAŠKYTUS PO VISĄ PA-
SAULĮ, SVEIKINA

Lietuvių Teisininkų Draugija Užsienyje
AUSTRALIJOS SKYRIUS

ADELAIDĖS LIETUVIŲ SPORTO KLUBO
"VYTIES" NARIAMS, RĖMĖJAMS IR BIČIU-
LIAMS LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR
LAIMINGŲ N. METŲ linki — Klubo Valdyba

ŠVENČIŲ PROGA

Nuoširdžiausiai sveikinu draugus, pažįstamus ir
klįjentes linkėdamas visiems laimės ir tikrų lietu-
viškų švenčių.

J. Jablonskis

Iki šios vietos bobutė pasakojo netrukdoma, ta-
čiau čia turėjau ją pertraukti.

— O kodėl nepabudo, bobute? — paklausiau.

— Greitai sužinosi, — atsakė ir pasakojo toliau.

— Kada žmogus priėjo prie laužo, piemuo pa-
žvelgė į jį. Tas piemuo buvo senas, niūrus žmogus,
piktas ir nemeilus; pastebėjęs svetimą, kuris arti-
nosi, pakėlė savo ilgą apkaustytą lazda, kurią, kaip
paprastai, ganydamas avis laikydavo rankoje, ir me-
tė į ateivį. Lazda švilpdama lėkė tiesiai į jį, tačiau
jo neužgavo, pasisuko į šoną ir nulėkė toli į lauką.

Čia vėl pertraukiau bobutę:

— Bobut, kodėl lazda nenorėjo paliesti to žmo-
gaus?

Bet bobutė nė nemanė man atsakyti, o tik toliau
pasakojo.

Tada priartėjo žmogus prie piemens ir tarė:

"Bičiuli, pagelbėk man, paskolink truputį ug-
nies. Mano žmona pagimdė kūdikį, turiu sušildyti
ją ir vaikelį."

Piemuo jau norėjo atsakyti, bet kada atsiminė,
kad šunes to žmogaus nesudraskė, kad avys nepa-
budo, o lazda jo nelietė, išsigando ir neišdrįso jam
atsakyti.

"Pasiimk, kiek tau reikia", atsakė atėjūnui.

Bet ugnis jau geso. Nebuvo jau nė nuodėgulių
nė šakų, tik didelė krūva žarijų, o žmogus neturėjo
nė kibiro, nė kitokio indo, į kur galėtų susidėti ža-
rijas.

Tai matydamas piemuo pakartojo: "Imk kiek tik
tau reikia", nes džiaugėsi, kad ateivis negalės pasi-
imti ugnies. Bet žmogus pasilenkė, pasiėmė ranka
anglių ir susidėjo jas į skverną. Jos jam nė rankų
nė skverno nedegino. Nusinešė jas, tartum tai bū-
tų riešutai ar obuoliai.

Čia pasakotoją nutraukiau klausimu:

— Bobute, kodėl anglys nedegino to žmogaus?

— Sužinosi, — atsakė bobutė ir tęsė toliau:

— Piemuo, piktas ir paniuręs žmogus, tai maty-
damas, pradėjo mąstyti:

"Kas tai gali būti; šunes nekanda, avys nesijudi-
na, lazda neliečia, ugnis nedegina!" Jis paklausė
ateivį: "Kokia čia naktis? Kodėl visi daiktai rodo
gailėstingumą?"

Tada ateivis atsakė: "Jeigu pats nejauti, pasakyti
tau negaliu.". Ir nuskubėjo į savo namus, kad su-
šildytų žmoną ir vaikelį.

Tada piemuo pagalvojo, kad reikia nepaleisti iš
akių nepažįtamojo, ir sužinoti, ką visa tai reiškia.
Jis atsistojo ir nusekė jį net iki nepažįtamojo na-
mų.

Čia pastebėjo, kad tas žmogus neturėjo net namų,
kad jo žmona ir kūdikis akmeninėje kūtelėje, kur
buvo tik šaltos akmenų sienos.

Staiga piemeniui atėjo mintis, kad tas vargšas
nekaltas kūdikis gali sušalti ir nežiūrint, kad buvo
labai piktas ir žiaurus, jam pagailo kūdikio ir jis
nusprenė jam padėti.

Nusiėmė nuo diržo šikšninę terbą, išėmė iš jos
baltą minkštą ėriuko kailį ir padavė jį nepažįsta-
majam, kad apklotų kūdikį.

Tą pat valandą, kada parodė gailėstingumą, atsi-
vėrė jo akys ir pamatė, ko prieš tai neregėjo, ir iš-
girdo, ko prieš tai negirdėjo.

Pamatė apie save sustojusį ratą angelų, su sidab-
riniais sparneliais. Kiekvienas jų turėjo lyrą, visi
garsiai giedojo apie pasaulio Išganytojo gimimą.

Tada suprato, kodėl tą naktį visi tvariniai yra
taip linksmi ir nieko negali nuskriausti.

Ne tik šalia savęs matė angelus piemuo; jų buvo
visur. Sėdėjo kūtelėje ir ant kalno, skraidė padebe-
siais, sukinėjosi dideliais būriais kelyje, o įskridę
į kūtelę susilaikydavo, kad nusilenktų kūdikėliui.

Džiaugsmas ir linksmybė, giedojimas ir kanklia-
vimas buvo aplinkui, ir visa tai matė piemuo tą
tamsią naktį, kurioje prieš tai nieko nematė ir ne-
girdėjo. Ir tada apėmė jį džiaugsmas, kad atsivėrė
jo akys, tad puolė ant kelių ir dėkojo Dievui.

Tą papasakojusi bobutė atsiduso ir tarė:

— Visa tai, ką piemuo matė, galime matyti ir
mes, nes angelai kiekvieną Kalėdų naktį nusileidžia
iš dangaus, tik reikia praregėti!

Paskui bobutė uždėjo ranką ant mano galvos ir
pridūrė:

— Tai atsimink, kad tai tokia teisybė, kaip kad
štai čia mudvi sėdime. Tai nepriklauso nei nuo lem-
pų, nei nuo saulės, nei nuo mėnulio. Svarbiausia,
kad mūsų akys būtų vertos matyti Dievo įsikūniji-
mą.

Vertė C.

Gintariniai rūmai ir undinės

Man gyvos jūros amžins ilgesys!
Kaip jos gražiai jau gaudžia! Ar
[girdi?
Ten aušta amžins laimės rytmetys
kurio ir tu ilgsties kaip mes visi!
Vydūnas

Gruodžio 8 d. Melbourno Lietuviai Scenos Mėgėjai bei išraiškos šokių kūrėja Danutė Nasvytytė-Gabrijolavičienė suteikė retos progos melbourniškams išgyventi vaidybos bei išraiškos šokių meną. Buvo pastatyta Reginos Kardeliukienės inscenuota 3-jų veiksmų baladė "Jūratė ir Kastytis". Pilnutėlės Cathedral Hall salės žiūrovai buvo nukelti į gintarinį pajūrį, kur žvejo sūnus Kastytis, drąsus ir tvirtos valios jaunuolis, nepasiduoda undinių gundymams ir vilionėms. Bet, štai, iš gintarinių jūrų gelmių pasirodo pati Jūratė savo nepaprastoje grožybėje. Ji žerį tarši pasidariusi iš šviesos ir iš vandens lašelių. Pamačiusi drąsųjį Kastytį, pamilsta šį žemės sūnų ir kviečia jį į savo gintarinius rūmus, į jūros gelmes. Iš pradžių Kastytis nepalaužiamas nori kilti į audringą jūrą vienas, bet ir sapne neregėto grožio apkerėtas, jis ilgesio

vedamas apleidžia su Jūrate stangiąją žemę, nukyla į jos žėrinčius gintarinius rūmus. Čia pasitinka juos undinės, medūzos, perlai ir koralai. Jų grakštūs šokiai ir jūrų valdovės gintarinis sostas visai pavergia Kastyčio širdį. Jūratė prašo jį džiaugtis ir būt laimingu Gintarinius rūmus nušviečia ypatinga šviesa. Neapsakomas grožis ir laimė žvelgia iš visų kampų.

Toji laimės šventė nepatinka tamsiajai Raganai. Ji iš pavydo įskundžia Jūratę Perkūnui, kam nemarioji valdovė pamilo žemės sūnų Kastytį. Ragana su savo tamsiaisiais palydovais įsiveržia į laimę ir nepapratu džiaugsmu žydinčius Jūratės rūmus, savo šėtonišku juoku ir kvatojimais užnuodija visų saulėtą nuotaką. Griausmo ir žaibų lydimas, pašėlusios audros nešamas pasirodo Perkūnas, nubaudžia Jūratę sudauždamas jos rūmus, jos pamiltąjį Kastytį nužudo, jo lavoną išmesdamas į jūros krantą. Žvejų kaimo jaunimas ilgai ieškojo Kastyčio. Jo motina laukdama išprotėja. Pagaliau surandamas jo lavonas. Motina su jaunimu nukyla į namus apraudoti Kastyčio mirtį. O nemarioji Jūratė netekusi savo

gintarinių rūmų, rauda Kastyčio, kartais pasirodydama ir gintariniame krante, kame audros išmetami jos rūmų likučiai — gintaro gabalai.

Šį sudėtingą ir sunkų pastatymą Melbourno Lietuviai Scenos Mėgėjai atliko įtikinančiu pasisekimu. Energinga režisorė ir inscenuotoja Regina Kardeliukienė pasikvietė Lietuvos išraiškos šokių kūrėją D. Nasvytytę-Gabrijolavičienę ir Aleksą Gabecą, gero pedagogo dail. Česlovo Janušo buvusį mokinį, kurie atliko savo uždavinius su nepaprastu užsidegimu ir pasišventimu. Vaidybinis, plastinis, tapybinis bei toninis menas šiame pastatyme vienas antrą papildė ir sudarė gražią darlą. Iš pradedančių ar mažai tevdinusių vaidintojų teko išgauti įsijautimas, žodis bei išgyvenimas. Teko ilgai, keletą mėnesių įtemptai padirbėti, kol iš vaidintojų pasisekė išgauti daugiau ar mažiau tikrojo vaidybinio meno. Savo vaidmenį geriausia, žinoma, atliko pati režisorė, vaidinamo veikalėlio inscenuotoja Regina Kardeliukienė, sukūrusi tikros raganos tipą, vaizdžiai bei stipriai pavaizdavusią tamsių jėgų įkūnytą. A. Uknevičiūtė atliko neblogai motinos vaidmenį. S. Garbenytė nelengvą Jūratės vaidmenį atliko neblogiausia. D. Juknevi-

Melbourno Lietuvių choras "Aidas". Viduryje choro dirigentas A. Čelna.

Karaliaus Mindaugo

AUKŠTŪJŲ MOKSLŲ INSTITUTAS

(Jo vienerių metų darbo trumpa apžvalga)

Institutas yra švietimo ir mokslo įstaiga, savo tikslu pasistačiusi lietuviškų mokslų studijavimą ir ugdymą, taip pat ir lietuvių jaunuomenės ir visuomenės švietimą. Geresniam savo tikslo atsimkimui Institutas pasiskirstė į sekančias sekcijas: 1) Lietuvos istorijos, 2) Filosofijos, 3) Pedagogiko, 4) Religijos, 5) Socialinių mokslų ir teisės, 6) Meno, muzikos ir literatūros ir 7) — dar steigama — Lituanistikos sekcija. Buvo įsteigta Australiana sekcija, bet ji savo darbo nepradėjo, kadangi paaiškėjo, kad daug praktiškiau pažinti Australiją liečiančius mokslo, švietimo, meno ir literatūros klausimus galima per atitinkamas vietines įstaigas.

Institutui vadovauja jo direktorius (prof. P. V. Raulinaitis) ir Generalinis Sekretorius (Povilas Baltutis). Patariamąjį Institutą organą, vadinamą Senatą, sudaro atskirų sekcijų vedėjai, kviečiant

posėdžius pagal reikalą.

1951 m. balandžio 29 dieną Institutas Melbourne pradėjo viešųjų paskaitų ciklą. Įžanginę paskaitą skaitė Instituto direktorius tema "Lietuvių tautos politinis vystymasis ir subrendimas", prieš paskaitą buvusią meninę dalį solo klarnetu vykusiai atliko p. A. Valius akomponuojant Miss Rogers. Spauldoje skelbtas paskaitų tvarkaraštis buvo įvykdytas su mažais pakeitimais. Instituto paskaitų metai baigtį p. A. Krauso paskaita "Tautinis jaunimo auklėjimas" lapkričio mėn. 25 dieną. Po paskaitos Instituto direktorius pasakė darbo metu užbaigimo kalbą kartu skirtą prisiminti lapkričio 23 dienos kariuomenės šventę ir pagerbti visus lietuvių karius. Visų laikotarpių lietuvių kariai, sudėję gyvybės aukas ant Tėvynės laisvės aukuro, buvo pagerbti atsistojimu ir tylos valandėle.

1951 metais Institutas laikė sekančias viešas paskaitas: Minėtoji įžanginė paskaita, paskui P. V.

čius Kastyčio rolėje buvo kiek monotoniškas, trūko įsijautimo, bet apskritai vaidino pakenčiamai Galėtų suminėti ir daugiau trūkumų, bet mėgėjams dovanotina.

Antroje programos dalyje dalyvavo išraiškos šokių kūrėjos D. Nasvytytės vadovaujama grupė. Ji išpildė tris šokius: Rachmaninov'o preludą, Abenitz'o Po palmėmis, Richardo Strauss'o Rožių kavaliere. Ypač pirmasis šokis savo gyvumu ir ekspresija gerai pasisekė. Prityrusi Lietuvos išraiškos šokių kūrėja D. Nasvytytė iš fabrikuose ir kitose nelengvose pareigose dirbančių sugebėjo išgauti menišką ritmą, švelnius judesius ir gražią darną. Sveikintinas dalykas, kad žinoma mūsų tautos menininkė grįžo prie savo kurtojo išraiškos šokių meno ir su didele kantrybe bei pasišventimu lavina mūsų jaunuoles. Tai pirmas didesnis jos vadovaujamos grupės pasirodymas. Linkėtina, kad ši grupė išaugtų į išraiškos šokių mokyklą. Protarpiais pianistas Karel Zoubek paskam-

binė savo muzikos kūrinių. Jis ir visą programos laiką vaidinimui bei šokiams skambino fortepionu. Šokių choreografija ir kostiumų eskizai atlikti skoningai pačios išraiškos šokių vadovės D. Nasvytytės.

Programai pasibaigus palydėjo katučių audra vaidintojus ir šokėjas. Daugybės gėlių puokščių susilaukė šios gražiai nusisekusios programos vykdytojai ir vaidilos. Apylinkės valdybos nariai K. Mioldažys ir S. Balčiūnas pasakė sveikinimo žodžius padėkodami kruopštiesiems programos dalyviams.

Gražu, kad ir tėvai leidžia savo vaikus į vaidintojų eiles. Čia mūsų jaunimas lavinasi, palaiko tamprūs savo tautinės šeimos ryšius. Pastatymas kainavo apie 300 svarų. Apylinkės Valdyba buvo Scenos Mėgėjų paprašyta globoti ir paremti šį brangiai kainavusį pastatymą. Jis pakartojamas gruodžio 22 dieną antrą kartą.

A. Krausas

Raulinaičio kita paskaita — Lietuvių tautos suverenumo raida, Al. Žemribo-Zubro — Moderniosios psichologijos kelias į žmogaus dvasią ir Tautos psichologija, Adolfo Vaičiūčio — Dvidešimtojo amžiaus menas, Jono Kalpoko — Žmogaus prigimties teisė, Br. Zumerio — Žmogaus problema, kun. Pr. Vaserio — Dvasios ir jų pasireiškimai ir Ant. Krauso — Tautinis jaunimo auklėjimas.

Institutui dar nepradėjus viešųjų paskaitų visuomenei, Instituto vardu viešą paskaitą 1950 metais skaitė inž. arch. Vyt. Žemkalnis Lietuviškoji architektūra Vytauto viešpatavimo laikais. Paskaita buvo iliustruota atitinkamais braižiniais ir nuotraukomis anų laikų statybos ir architektūros paminklų. Ji sukėlė didelį susidomėjimą mūsų senaisiais statybos darbais, o taip pat atskleidė daug platiems visuomenės sluoksniams nežinomų Vytauto laikų architektūros darbų.

1952 metai manoma pašvęsti paskaitoms iš lituanistikos srities.

Taip pat, kadangi 1952 metais sueina 30 metų nuo Lietuvos Valstybės Konstitucijos priėmimo, Institutas rengiasi šį svarbų įvykį paminėti iškilmingu aktu. Smulki programa bus nustatyta vėliau, paskaitą apie konstituciją rengia prof. P. V. Raulinaitis.

Instituto Direktorius
Melbourne, 1951 m. gruodž. 8 d.

PASAULIO SPAUDOS PUSLAPIUOSE

KAIP BUS SUTRIUŠKINTAS BOLŠEVIZMAS IR IŠVA DUOTA LIETUVA.

Vienas iš populiariausių amerikiečių žurnalų "Coliers" spalio 27 d. išleido specialų numerį, skirtą "Rusijos nugalėjimui ir 1952-1960 metų okupacijai" pavaizduoti. Jo viršelyje įdėtas šemėlapis su būdinčio JT okupacinių pajėgų MP. Lietuva atvaizduota su priskirtais jai Gardinu, Šiaurės Rytprūsiais, Vilnium, o to Vakarams "primesto karo" būdingą apžvalgą davė rinktiniai to dalyko JAV specialistai: kariai, žurnalistai, senatoriai etc. Žurnalę net iliustracijomis

Pasaulio Lietuviu Bendruomenėje

ARGENTINOJE

— Dainos ansamblis, vadovaujamas pian. A. Kuprevičiaus, įtrauktas į valst. radijų koncertų programą.

— Birutės draugija 20 metų sukakties progai atžymėti pastatė Čiurlionies "Aušros sūnus".

— Dr. A. Laucis paskirtas Comallo miesto ligoninės direktorium, o jo žmona — gailėstingųjų seserų vedėja.

BRAZILIOJE

— S. Paulo mieste jau yra suorganizuotas Tautos Fondo komitetas. Į jį organizacijos delegavo po du atstovus. Komiteto pirm. kun. P. Ragažinskas, vice-pirm. inž. Z. Bačelis, sekr. A. Žibas, išd. K. Ausenka, nariai St. Remenčius ir J. Januškis. Komitetas bus taip pat įregistruotas valdžios įstaigose. Planuojamas ateinančioms metams vėjus, į kurį norima įtraukti ir nuošaliau stovinčius žmones.

D. BRITANIJOJ

— 5-tasis DBLS suvažiavimas

ir platokais aprašymais pavaizduota, kaip tas karas vyks, kaip vėliau teks okupuotus kraštus valdyti, kaip raud. armija per Pabaltijo kraštus puls Vakarų, o vėliau JT pajėgos per tą patį Pabaltijį pasieks net Suomiją, kaip Baltijos jūroje išdėstys minas ir t. t. Rūpestingai paruoštais duomenimis, iliustracijomis ir diagramomis parodyta, kaip paskiau, suplėšius geležinę uždangą, turės vykti atstatymo darbai ir visose gyvenimo srityse grąžinta laisvė, kurią iškovoti gaus padėti tūkstančiai anapus geležinės uždangos numestų pabėgėlių, išstremtieji į darbo stovyklas, kaliniai ir t. t. "New York Times" karinis apžvalgininkas Baldwinas ta proga pažymi, kad amerikiečiai, vydami rusus Pabaltyje išaipinsią stiprią kariuomenę. Žurnale pažymima, jog Lietuvai bus grąžintas Karaliaučius su sritimis aplink jį (š. Prūsais), o JT pajėgos pasiliks buv. sa'elitinuose kraštuose ir išlaisvintose Pabaltijo valsty-

be VLIKO su Vyk. Taryba ir įvairių organizacijų, taip pat pasveikino D. Britanijos min. pirmininką, kardinolą Griffiną, darbo ministrę ir prof. sąjungų centrą. Tai britai šiltai įvertina. Naujuoju S-gos pirmininku vėl išrinktas M. Bajorinas, vice-pirm. kun. A. Kazlauskas ir prof. St. Žymantas, sekr. inž. J. Vilčinskas ir izdininku inž. St. Šalkauskas. Liberalų Internacionalo Egzilinio liberalų komiteto gen. sekr. perrinktas prof. St. Žymantas. Į Centro Europos Inž. Instituto valdybą įeina inž. J. Vilčinskas vice-pirmininku ir inž. J. Baublys izdininku.

J. A. VALSTYBĖSE

— PLB įkūrimo oficialios iškilnės New Yorke praėjo pakelta ir vieninga nuotaika. Tatai yra ne paprastai svarbus įvykis JAV lietuvių gyvenime, kuris leidžia tikėtis, jog pradėtasis darbas, nors ir ilgokai užkliuvęs, galės būti sėkmingai prarastas iki galo. Pamaldas Apreiškimo bažnyčioje Brooklyne atlaikė vysk. V. Brizgys, o

bėse tik tol, kol ten jų reikės atstatyti tvarkai ir prarastą laisviems rinkimams. Būdinga, jog patys amerikiečiai ir jų specialios tarnybos kai kuriais atvejais yra padariusios daugiau negu kai kurių okupuotų kraštų gyventojai patys yra to tikėjęsi. Minimąjį numerį išgrobstę tiek amerikiečiai, tiek ir neamerikiečiai. Visų Rytų kraštų tremtinių jis buvo sutiktas ypač šiltai. Vokiečių spaudos reakcija buvo įvairi. Nors ir laikydami tokį planą "utopiniu", vis dėlto vieni, kaip "Spiegel", įsidėjo trumpą minimojo "karo" aprašymą su okupacinių pajėgų MP nuotrauka ir šalia parašu: "Lietuva paveldi Karaliaučių", kiti, kaip "Christ und Welt", — pažymėjo tik patį faktą arba įsidėjo atvaizdą tų "utopinių Rusijos okupantų". Tačiau daugelis ir patys įsitikino, kad ir šioj srity — kaip okupuotus kraštus išlaisvinti — vis dėlto dirbama daug ir atsidėjus.

pamokslą pasakė — tėvas J. Vaškys. Įnešus vėliavas, po JAV ir Lietuvos himnų iškilmingą aktą atidarė kun. Dabušis, o LOKo vardu žodį tarė A. Saulaitis, vienas iš aktyviausių šio reikalo JAV bėse judintojų. Pagrindinį iškilnės pranešimą padarė, pasveikinęs dalyvius VLIKO ir VT vardu, prof. J. Kaminskas. Patį aktą paskaitė JAV gimusi lietuvaitė, tuo dar labiau išryškindama senųjų ir dabartinių išeivių solidarumą ir darbo vieningumą, o jį pasirašė visi iškilnių dalyviai, kurių buvo pilnutė salė. Tik svečių buvo per 1.000. Bendruomenę sveikino Liet. pasiuntinys P. Žadeikis, ALT pirmininkas L. Šimutis, BALFo pirmininkas prof. Končius, LE PLG pirmininkas V. Sidzikauskas, vyskupas Brizgys; prof. Lomkinas; taip pat atsiųsta sveikinimų raštu ir telegramomis. Išsamią kalbą pasakė LOKo pirmininkas prel. J. Balkūnas. Priimtos rezolucijos LB-JAV, Lietuvos laisvinimo ir genocido klausimais. Jungt. chorui iš 300 narių dirigavo J. Žilevičius ir P. Sakas, koncertinėj daly pasirodė St. Pilka ir V. Jonuškaitė, akomp. A. Mrozinskio. LOKo pirmininku išrinktas prel. Balkūnas, o slaptu balsavimu pirmuoju vice-pirm. K. Žalkauskas, antruoju — dr. P. Vileišis, išd. P. Chase ir sekr. — A. Saulaitis. Nutarta ligi LOKo kadencijos galo jį papildyti 9-ju nariu iš New Yorke. A. Saulaičiui pavesta suredeguoti statuto pakeitimo projektą, kurį paskiau svarstys ir tvirtins prezidiumas. Tautinio solidarumo įnašai numatomi rinkti iš tremtinių per jų draugijas.

— Socialdemokratai šaukia Čikagoj lietuvių socialistų konferenciją, kurioj pranešimus darys K. Bielinis ir prof. J. Kaminskas. LE Liet. Pat. Grupės narys K. Bielinis informuoja Amerikos lietuvių apie grupės veiklą, kur darbas, nepaisant pažiūrų skirtumų, eina sklandžiai ir sutartinai. Socialistai šiuo metu rūpinasi rajoninių konferencijų pravedimu ir savo veiklos pagyvinimu, kiek galima daugiau įsitraukiant į Lietu-

vos laisvinimo darbą.

— **Lituanistikos** **Institutas** Brooklyne jau pradėjo veikti. Vilniaus ir V. D. Un-to profesoriai skaito lietuvių kalbos, liet. literatūros ir Lietuvos istorijos paskaitas. Taip pat paruoštas Lituanistikos Instituto statusas, kuris numato narius mokslinės ir ūkinės srities. Bendrus mokslinius reikalus spręs taryba. Jo įkūrimas yra reikšmingas lietuvių gyvenime, nes mokslinis ir kultūrinis ginklas už Lietuvos nepriklausomybę yra nemažesnis už politinį.

— **JAV mirė kalbininkas**, vertėjas, kelių vadovėlių autorius, buv. vyr. ELTOS redaktorius V. Kamantauskas.

KANADOJ

— **Dabartinė Tautos Fondo** atstovybė kiek praplėsta. Be M. Arlauskaitės ir L. Girinio—Norvaišos, joj dar dirba T. Adamonis ir Jurkus. "N. Lietuva" imasi iniciatyvos Kanadoj suorganizuoti kultūrinį fondą, o "TŽ" kelia mintį, kad Lietuvos laisvinimo darban juo daugiau savo plunksna įsijungtų lietuviai žurnalistai.

PRANCUZIJOJ

— **Su didelėmis išskilmėmis** buvo atidarytas prie Strasburgo un-to LE universitetas. Lietuvių kandidatų prašymų buvo 42, gavo stipendijas studijoms baigti 5: K. Jasutyte, P. Klimas, B. Kvietelaitis, J. Norkaitis ir P. Natkevičius. Iš jų Strasburge mokosi 4; latvių ten yra du, o estų — nė vieno. Tikimasi, kad lietuvių su laiku bus daugiau.

— **JT posėdžius Paryžiuje** visą laiką seka lietuvių žurnalistai su Paryžiaus skyriaus valdyba, apie jų eigą informuodami lietuvių spaudą.

URUGVAJUJE

— **Čia pasitaiko ir tokių lietuvių** kurie džiaugiasi, kad jų tėvus Lietuvoje sušaudė bolševikai. Panašių yra taip pat ir Brazilijoje.

VENEZUELOJ

— **Nors ir negausus būrys lietuvių**, bet dėka jų energingos vadovybės (pirm. inž. Venckus) Tautos Fondui paaukoko daugiau, negu visų kitų P. Amerikos kraštų lietuviai paėmus kartu.

VOKIETIJOJ

— **PLB Vokietijos Krašto Valdyba** iki Naujų Metų veiks senoj vietoj. Yra pasiūlymas perkelti jos centrą ir sutelkti į krūvą visas svarbiausias lietuvių organizacijas į Stadtlohn, į Vakarus nuo Muensterio, netoli nuo Olandijos sienos, kur patogiomis sąlygomis pasiūlyti butai. Tokių pasiūlymų esama ir daugiau. Buvo galvota pasistatyti nuosavus namus, bet didžiausias sunkumas — tam tikslui kreditų stoka.

ELTOS KRONIKA

— **VLIKo plenumas**, posėdžiavęs lapkričio 17 d., svarstė, be kita ko, ir rugsėjo 13 dieną Reutlingene pasirašytą susitarimą (tarp VLIKo derybų delegacijos ir L. D. Šefo min. St. Lozoraicio), kurį, balsams pasidalinus lygiomis, (po 5) — atmetė.

— **Maž. Liet. Tarybos Prezidiumas**, posėdžiavęs Muenchene lapkričio 23 — 25 dienomis, be kita ko, nutarė palaikyti savo pretenziją įeiti VLIKan, konstatuoti reikalą reorganizuoti veiksmų struktūrą ir apjungti visas pozityviasias Lietuvos vadavimo jėgas.

— **Dar šiais metais ruošiamasi** išleisti VLIKo laikraštį.

— **Europos Sąjūdžio konferencija** Londone šaukiama sausio 21-24 dienomis. Lietuviai savo tautinės tarybos vardu tegali siųsti tik 3 atstovus. Oficialiajais Lietuvos atstovais siunčiami min. Balutis, dr. Bačkis ir prof. J. Brazaitis; stebėtojais numatyti prof. J. Baltrušaitis, doc. M. Brakas, pasiuntinybės patarėjas Balickas, D. Britanijos PLB pirm. M. Bajorinas ir buv. pirm. Varkala, jaunimo atstovu — S. Prapuolenytė.

— **Europos Tarybos Sesijoje** Strasburge tarp kitų klausimų bus taip pat paliestas prie Europos Tarybos reprezentavimas tų tautų, kurios į ją neįeina. Numatyta Europos Sąjūdžio Rytų ir Vid. Europos komisijos delegacija pas sesijos pirmininką. Bus taip pat paliesta tremtinių kultūrinė ir mokslinė kūryba ir jos palaikymas. Šio klausimo referentui Europos Sąjūdžio lietuvių tautinis komitetas yra pareiškęs savo pageidavimus. Sesijoje dalyvauti VT

pakvietė Dr. Bačkį ir prof. J. Baltrušaitį, o kun. Krivickas paprašytas taip pat sekti posėdžius korespondento titulu. Sesija prasidėjo rugsėjo 16 dieną.

— **VLIKo narys prof. J. Kaminskas**, LE Liet. Pat. Grupe, ALTo vadovybė ir lietuvių organizacijas painformavęs apie laisvinimo darbą Europoje, taip pat padaręs pagrindinį pranešimą per Pasaulio Liet. Bendruomenės įsteigimą JAV-bėse iškilmes ir ALTo metinį suvažiavimą po Vašingtono ir New Yorko aplankė Čikagą, iš kur vyks į kitas svarbiausias kolonijas. Jis žada taip pat aplankyti Kanadą — lėšų mobilizavimo reikalu. ALTo konferencijoje priimta rezolucija, kuria nutarta sustiprinti lėšų mobilizavimo vaju. Šiemet tam tikslui surinkta 50.000 dolerių, kitais metais per naują vaju tikimasi gauti apie 100.000. Drauge aprobuotas pastovus apsidėjimo principas ir pabrėžtas būtinas reikalas tinkamai organizuoti lėšoms telkti aparatą. Drauge kreipiamas dėmesys į jėgų konsolidavimo reikalą.

— **Veiksmų atsidėjus studijuojamos Lietuvos sienų problemos**. VLIKui šiuo reikalu ypač daug talkina ALTas, kuris, kooperuodamas su Liet. Profesorijų Draugija, yra sudaręs Lietuvos sienų klausimui studijuoti ir reikalingai medžiagai rinkti komisiją iš prof. K. Pakšto, prof. Z. Ivinskio, prof. J. Puzino, Dr. P. Joniko, prof. D. Krivicko ir prof. G. Galvos. Prof. K. Pakštas drauge su kitais ekspertais rūpinasi tinkamo Lietuvos žemėlapiu su istorinės, etnografinės (minimum ir maksimum), kalbinės Lietuvos ir t. t. paruošimu. Sienų reikalu VT praktiniais sumetimais yra pasisakiusi už Lietuvos sienas, kurios yra fiksuotos žemėlapyje prie VLIKo didžiojo memorandumo, įteikto JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos vyriausybėms.

— **Vykd. Taryba yra pavedusi** atstovui Šveicarijoje S. Garbačiauskui prisistatyti JT aukšt. Ko misarui pagėgėlių reikalams. Jis ta proga įteikė trumpą pro memoria, kurioje nušvietė statistinius duomenimis lietuvių tremtinių pa dėtį, socialinius ir ekonominius

Easy English

RADIO PROGRAMME

"FOR NEW AUSTRALIANS"

Broadcast by the Australian Broadcasting Commission
Saturday, 15th December, 1951.

In this broadcast lesson Mary, John and Paul will teach you how to use "did" and "didn't". You cannot speak good English without the help of these little words.

Here is a part of the broadcast. When you listen you will see that this is an easy way of learning English.

reikalus, gyvenimo sąlygas ir lietuvių pageidavimus.

— Iš JAV pranešama, kad jau pradėti faktiniai pasirengimai LE (Laisvosios Europos) radijo transliacijoms lietuvių kalba. Lietuviškojo skyriaus vedėju numatytas V. Sidzikauskas, o radijo ekipą sudarytų trys tekstų rengėjai ir pranešėjai; be to, vienas vertėjas ir mašininkė. Tikimasi, kad per jas bus galima daugiau ir laisviau pasisakyti Lietuvos laisvinimo reikalais negu per kitus radijus.

— Krikščioniškajai kultūrai ginti Tarpt. Komiteto Vokietijos sekcija jau atspausdino ir platina Lietuvos katalikų laišką šv. Tėvui, atneštą į Vakarų rezistencijos atstovų. Pirmame puslapyje idėtas Pabaltijo žemėlapis su įrašu, kad "Čia kryžius kovoja prieš Sov. žvaigždę." Apačioj: "Pagalbos šauksmas iš Lietuvos miškų"

Leidiny s gražiai iliustruotas. Atspausdinta 10.000 egzempliorių

— Kad darbas galėtų sėkmingiau vykti, galvojama lietuvių Vasario 16-tosios gimnaziją perkelti iš Diepholzo kur kitur į patogesnę vietą. Tuo tarpu gauti du pasiūlymai: perkelti į Bergnassau (tarp Koblenzo ir Limburgo) ir į Neuenburgą (30 km nuo Bonnos). Abejose vietose buvo internatai. Vienur būstai yra laisvi, kitur numatomi palaisvinti nuo Velykų. Tuo reikalu susisiekti su vo kiečių savivaldybėmis ir vedami pasitarimai, tiriant konkrečiai to perkėlimo sąlygas.

ning English.

ANNOUNCER: Now listen very carefully ...

MARY: Did you bring my letter?

JOHN: Did you buy the stamps?

MARY: Did Olga bring these cards from Adelaide?

JOHN: Did she bring them last week?

MARY: Where did you buy these Christmas cards?

JOHN: Didn't you bring your letters?

MARY: Didn't you buy the stamps?

JOHN: Didn't Olga bring these cards from Adelaide?

MARY: Didn't she bring them last week?

JOHN: Didn't you buy these cards in Melbourne?

PAUL: John didn't bring your letters Mary. I brought them.

You didn't buy the stamps. John bought them.

I didn't buy those cards. Olga brought them from Adelaide last week. But I bought these cards in Melbourne a month ago.

You thought all the cards were very pretty.

MARY: Did you bring my letters?

JOHN: No, I didn't.

PAUL: Yes, I did.

MARY: Did you buy the stamps for the letters?

PAUL: No, I didn't, Mary.

JOHN: I bought the stamps, Mary. Here they are.

Saturday, 22nd December, 1951.

In this broadcast lesson John and Paul help Mary decorate the house for Christmas.

Here is a part of the broadcast. When you listen you will see that this is an easy way of learning English.

JOHN: Hello, what are doing, Mary? What is that white stuff on your hands? Flour, isn't it?

MARY: Yes, it's flour. I am making the Christmas cake, John,

and I must go and finish it.

JOHN: What do you want us to do?

MARY: Now that you and Paul are here, I want you all to decorate the room for Christmas. Will you do that for me? There's the red and blue paper, and the silver bells are on the table, over there. Make it look really gay.

JOHN: Don't worry — we'll make it look like Christmas in no time. Here Bob ...

PAUL: But you can't do that, you must have a lot more than this. Christmas means snow and Christmas trees and big wood fires.

JOHN: Poor Paul, we are thousands of miles from snow! Christmas is not the same here as in your homeland!

PAUL: No, I know that — yet, in a way, I don't know it. Christmas must have these things for me! It's funny, but it isn't Christmas without them! Not for me!

BOB: Yes, it must be difficult to like a Christmas so different from the one you know. Of course I like Christmas in the sun, on the beach, swimming. I can't think of snow and a white Christmas.

JOHN: Christmas in the sun for me too!

PAUL: Well, it's Christmas anyway. It's a different Christmas but it's still Christmas.

Saturday, 29th December, 1951.

In this broadcast lesson Paul, John and Bob talk about New Year customs.

Here is a part of the broadcast. When you listen you will see that this is an easy way of learning English.

JOHN: Tell us about New Year in Europe, Paul.

PAUL: We have big masquerade dances. And at twelve o'clock we made a lot of noise ... bells and singing and shouting. We had drinks for good luck for the

New Year, and we had fortunes with cards and so on... And we went to the window and listened to the people in the street. The first words we heard made our fortune for the new year...

JOHN: That's like the New Year in Scotland, isn't, Bob? They tell fortunes for the New Year and they drink whisky. What did you drink, Paul?

PAUL: We drink Vodka mostly.
BOB: We ask a dark man to come into the house first after midnight — that brings us luck...

JOHN: And we are very careful what we do on New Year's day too.

PAUL: Why on New Year's day too.

JOHN: Because we say every day in the new year will be like the first, so we want the first day to be very happy. Mary never washes the clothes on New Year's Day...

PAUL: And you never fix the car on New Year's Day...

JOHN: That's right!

BOB: And every New Year's Day I stop smoking...

PAUL: And when do you start smoking again?

BOB: New Year's Day!

This is only a small part of the Radio Lessons. You can see that this is an easy and entertaining way of learning English.

You can have a Radio Booklet posted to you each month by writing to:

The Commonwealth Office of
Education,
Box 3879, G. P. O.
SYDNEY

You may also obtain information about Continuation Classes and Correspondence Lessons from this address.

If you listen to a Metropolitan Station you will hear this broadcast every Saturday at 12.45 p. m. — 1 p. m. Country Stations (and

Perth) broadcast the programme at 7 a. m. — 7.15 a. m. There is a similar programme every Sunday at 7.45 a. m. — 8.15 a. m. (South Australian Stations at 7.15 a. m. — 7.45 a. m.).

The Radio Booklets are free and contain the Broadcast Programmes in the form of English Lessons.

SUMMER CAMP FOR MUSIC STUDENTS

(Supplied by The National Fitness Council of Victoria
T & G Building, 147 Collins St.
Melbourne, C. 1)

Young New Australian students of music between the ages of 14 and 21 are invited to attend the annual Music Camp at Geelong Grammar School during the 2 weeks from January 18 to February 2.

The Camp is organised under the auspices of the Victorian National Fitness Council and will be conducted under the personal supervision of Sir Bernard Heinze, Director of the Faculty of Music at the University of Melbourne. Associated with Sir Bernard will be many of Australia's leading instrumentalists drawn from the principle Symphony orchestras of Australia.

The Camp is open to all girls and boys from all parts of Australia and provides an opportunity for young musicians to study and perform symphonic and chamber music with the best players in the country.

In addition to the regular daily study periods there will be special concert performances by leading artists including Hepzibah Menhuin who will play a concerto with the student orchestra, and Mancel Kirby who will give a recital on the virginals. Negotiations are also in progress for a camp performance by the full Vic

torian Symphony orchestra.

The cost of the 2 weeks in camp will be about £15 for each student plus fares to and from the camp. Some scholarships are being provided for students who cannot afford this amount of money and it is suggested that community groups might raise the necessary funds to send deserving students to the camp from other States.

It is hoped that several New Australian students will be able to attend to make the camp representative of Australian youth.

Further information can be obtained from The Secretary, Music Camp, c/— National Fitness Council, T & G Building, Collins St., Melbourne; or from Frank Hutchens, Conservatorium of Music, Sydney, N. S. W.

POLICIES IN COMBATING RUSSIAN DOCTRINE

By Sir David Kelly

Former British Ambassador To
Moscow

I have stressed that Soviet foreign policy is primarily based on a Doctrine, an interpretation of history, which gives it an impersonal character; and that for this reason individual foreign statesmen or political groups are apt to appear to their Soviet counterparts almost as marionettes representing great mechanical historic forces.

These is an important qualification to make, namely, that the Doctrine has been reconciled, and indeed identified, with historical Russian tradition.

In the build up of the Czarist Empire from the remote landlocked principality of Moscow there were always two seemingly contradictory tendencies, the one expressionist, the other isolationist. Since Peter the Great tho-

se two tendencies were symbolised by the westernised Government and aristocracy at St. Petersburg, and the popular Messianic cult of "Holy Russia" with Moscow as its holy city.

Stalinism has adopted both traditions and fused them with Marxist Socialism as "Soviet patriotism." It has maintained the Marxist theory of the inevitable breakdown of capitalism through inherent contradictions (between capital and labor, between rival imperialisms, between ruling nations and colonial peoples) and has added two main duties: to strengthen the Soviet Union and through it eventually to establish world Communism under the direction of Moscow.

Does this basic programme mean that world war is inevitable? Lenin himself thought so:

The existence of the Soviet Republic side by side with imperialist States for a long time is unthinkable. One or the other must triumph in the end and before that end comes, a series of frightful clashes between the Soviet Republic and the bourgeois States will be inevitable.

Optimistic

I am more optimistic. First, Lenin founded his conclusion on a theory of history which in fact is not working out according to programme. In the free world the gulf between rich and poor is not continually widening; the Western States are not intensifying their rivalries, but are uniting in common defence; the United States has not collapsed, but is growing visibly in industrial strength and prosperity — just as Marx's anticipation that the social revolution would start in the most advanced countries and that "the State would wither away" have been falsified by events.

Secondly, I am a cautious opti-

mist because the situation is quite different from that with Nazi Germany confronted us. Hitler was a romantic adventurer racing against time, who had created a machine which must expand or burst, and the Germans were a romantic people with a sentimental taste for aggressive war.

All Russian history, and Stalin's own career, give the opposite picture, a picture of cautious calculated expansion, feeling the way along the line of least resistance.

As Lord Palmerston told the House of Commons in 1860:

It has always been the practice of the Russian Government to expand its frontiers as rapidly as the apathy or timidity of neighboring States would permit, but usually to halt and frequently to recoil when confronted by determined opposition.

It is on these lines that the primitive Grand Duchy of Moscow, freed only five centuries ago from the Tartars, has grown into the vast Soviet Empire with its satellites, and there is as yet no evidence to suggest that the Stalinist regime, unless in a mood of panic, will risk all its achievement in a major conflict unless it feels 100 p. c. confident of success.

The evidence suggests that it has resisted the temptation, first, because the Doctrine has been interpreted as meaning that time is on its side, and the ripe fruit will fall in due course, and, secondly, it may be presumed, because of the atom bomb.

In this waiting period of unfulfilled hopes, what can we make of day Soviet foreign policy?

First, it strives to hasten the internal break-up of the capitalist States through the "peace campaign," intended not to promote peace but to rouse the peoples against their alleged warmonger-

ing Governments.

Second, it strives to encourage extreme nationalist xenophobia throughout Asia in the hope of closing those vast areas as markets and sources of raw materials for the Western countries.

Thirdly, it strives to use the United Nations Organisation as a forum for propaganda and a source of disunion.

Admiration

Among the Western countries two especially fascinate and alarm the Soviet Union: the United States and Germany.

Toward the United States the feeling underlying all the abuse is one of envious admiration. American industrial efficiency is the ideal of all the five year plans and inspires the educational system and the daily propaganda for increased production.

As regards Germany, there is a genuine deep fear of German military capacity. It is difficult if one has not travelled widely in the Soviet Union to realise the tremendous impact of the German army on Russia, the depth of its penetration, the length of the front and of the lines of communication, the appalling extent of the destruction.

One thing we must not count on: the wishful thought that the Russian people are seething with discontent against the regime. Outside the inner Government circle no one even in Russia itself can speak with absolute certainty on this, but my personal opinion is that the majority of Russians are "sold" on the regime, are proud of it, and are content with the officially encouraged public criticism of individual factory managers and lower officials.

The total deprivation of personal freedom is not felt as one hopes it would be here. Nor as yet is the growth of privilege, for

both are in the Russian tradition and there is no standard for comparison with the outside world. Only in the past few decades of the Czarist system was a relative measure of freedom developing in Russia: it was more the result of inefficiency than principle, and none know better than the present rulers, the older of whom owed their lives to it, that this freedom dug the grave of the Czarist bureaucracy. There is also deep in the Russian character a kink which makes them more ready to accept suffering than are the Western peoples.

Weaknesses

The real weaknesses are of a longer term character. First, the absence of freedom and the harnessing of thought and scientific research to Communist doctrine and "Soviet patriotism" must eventually produce some hardening of the arteries and ossification.

Secondly, the terrific all-out drive for production with its restriction of leisure and amusement is too hot to last and it is not in keeping with the Russian character. It may end in one of those abrupt changes which are the landmarks in Russian history; for the Bolshevik revolution of 1917 and the Stalinist counter-revolution now in progress had precedents in the revolutions made by Ivan the Terrible or Peter the Great, or even Alexander II.

The Russian is at heart a nomad, with no feeling for continuity and evolution, who gets a thrill from being pulled up by the roots and starting on a new course or returning to an old one. It is in keeping with his endless featureless plains and his climate with its dramatic changes from semi-Arctic winter to Continental summer.

What of the satellites? The big question is the future of Russian

relations with China, and here we are in the realm of speculation. All I can say is that the Chinese representatives who came to Moscow are treated on a different and higher plan than those of the European satellites, and that the whole Chinese background suggests that there can be no question of Peking being "pushed around" by Moscow.

Conclusions

What practical conclusions for our policy can we draw from all this? There are two logical conclusions.

First, the Western nations must build up their strength until they have established a fair balance of power, such as kept the world in general at peace for a century after Waterloo.

The present lack of balance is even greater than the numbers of divisions indicate; for the Russian Army is worked on such simple lines that the proportion of fighting men is far higher than in the West (e. g. I was told that to save clerical work they do not even in peace time notify deaths of private soldiers to their families).

Secondly, the Western nations must simultaneously take every opportunity through diplomacy, public opinion, and propaganda, to convince the Soviet Government and people that the rebuilding of our defences really is (as we ourselves know in our bones) for our self-preservation. There is a disquieting tendency to confuse being strong, in fact, with being "tough" in negotiation.

Here the British Government and people have an important responsibility, for I believe the Russian feeling about Britain is fundamentally less anxious than it is about America and Germany, and when Generalissimo Stalin told me (I was one of the only three ambassadors in Moscow

who had a conversation with him) that our two countries eventually live side by side, I believe that in his own way he meant it.

("The Advertiser")

PERSIAN MOVE TO SACK MOSSADEQ

Tehran, December 10.

Twenty Persian MP's and 30 newspaper editors, who have sought sanctuary in the Parliament building, sent a petition to the Shah today to restore public order, which they said was breaking down.

The MP's and the journalists claim that their lives are threatened by thugs supporting the Government of Dr. Mossadeq.

All are asking the Lower House and the Senate to remove him from office.

The presses and offices of several Opposition newspapers were wrecked and looted in pro-Mossadeq riots last week in Tehran.

Dr. Mossadeq promised a secret session of the Senate today that all those responsible for the riots would be severely punished.

According to usually reliable sources he said he was "deeply grieved" by the riots.

Even staunch Government supporters criticised Dr. Mossadeq in a noisy session of the Lower House yesterday over the riots.

The Opposition Leader (Djermal Imami) declared that the coming general elections would not be free.

The Prime Minister's assistant (Hussein Fatemi) said he was completely in accord with this criticism.

Another Mossadeq supporter (Abdul Rahman Faramazi) shouted that the Government was submitting to the will of murderers,

LAPĖS PASAKA

(Tąsa)

LAPĖ GAIDELĮ NEŠA

Katinėlio girios trobelėje, gerai prašvitus pavasariui, avinėlis ėmė išsilgti kaimenės ir, vos tik tai išgirdo netoli girioje kaimenės balsą, nors ir svetimos, metė viską į šalį ir išbėgo. Likosi tiktai gaidelis ir katinėlis. Laputė išgirdusi, kad jau trobelėje nėra baisaus avino su rintuotais ragais, ėmė šmaizioti aplinkui tykodama, ar nepasiseks jai ko nors čia pelnyti. Umai pastebėjo ir katinėlis tokį lapės elgesį. Parūpo jam, kad laputė nenuskriaustų gaidelio.

Sykį pririekė katinėliui eiti medžioti. Rengiasi jisai ir moko gaidį, kaip tam elgtis, kol jo nebus namie:

— Tu, gaideli, sėdėk namie trobelėje, o aš eisiu medžioti. Rasiu pelutę, pats suėsiu; rasiu grūdėlį, tau parnešiu. Užsidaryk duris ir nieko neleiski į trobelę. Aš mačiau laputę, bebėgiojančią aplinkui. Saugokis jos.

Išėjo katinėlis. Gaidelis, likęs namie, užsistūmė dureles ir, atsitūpęs ant kartelės, ėmė snūduriuoti. Tik girdi jisai per sapnus: barkšt tie langelių, klabt-klabt durelėmis.

— Kas čia būtų? — pamanė gaidelis. — Ar tai pakeleivingas koks, ar tai kaimynas?

O iš tikrųjų buvo tai laputė, kuri pastebėjus, kad katinėlis išėjo iš namų, bandė dabar įlįsti į trobelę. Tačiau radus ir duris ir langą uždarytus, griebėsi klastos ir ėmė belstis į dureles.

— Kas tenai beldžiasi? — paklausė gaidelis.

— Ugi aš! — atsiliepė laputė.

— Kas tu? klausė vėl gaidelis.

— Aš, jūsų kaimynė!

— Kuo gi tu vardu? — nesiliovė klausęs gaidelis.

— Ugi laputė, vario ližė, — prisipažino ta.

— O ko gi tau reikia?

— Įleiski pasišilti. Šaltas vėjas pučia, visa nuša-

lau.

— Neleisiu! Eiki sau sveika namo! Man katinėlis uždraudė leisti tave į trobelę. Eik namo.

— Ko tu klausai to katinėlio! Ar tai aš ką pikta įėjusi padarysiu? Duok tik man apsišilti truputį, tik mažą valandėlę.

— Na, jeigu mažą valandėlę, tai eik, — kalbėjo gaidelis, praverdamas duris.

Laputė įėjo ir kaip niekadėja atsisėdo ant suolo ties žedžiu neva šiltis.

Pasėdėjusi ir pašnekinusi gaidelį pakilo ir ėmė jį pas save į svečius vadinti.

— Negaliu! — atsisakė gaidelis. — Man katinėlis uždraudė iš namų išeiti.

— Ką tas tavo katinėlis! — išsibarė laputė. — Eime tiktai.

Laputė, neklausydama daugiau gaidelio, čiupt jį už sprando ir bėgt su juo per girią. Gaidelis nešamas — rėkti:

— Katinėli, mane neša

Per lygias lankas, per dobilynus,

Per žalias girias, per kadugynus.

Katinėli, mane neša!

Katinėlis, netoli būdamas, išgirdo gaidelio riksmą ir pasivijo laputę. Pasivijęs sudavė laputei, atėmė gaidelį ir parsinešė namo bardamasis:

— Matai, aš tau sakiau, neleiski nieko į trobelę, o tu įleidai, nepaklausei manęs. Gerai dar, kad netoli buvau. O jeigu būčiau toli buvęs, tai tu būtum jau ir pražuvęs.

Gaidelis prižadėjo visados klausyti katinėlio. Ir vėl juodu santariai, po senovei, sau gyveno, kol užteko to maisto, kur katinėlis buvo sumedžiojęs. Kada jo neteko, katinėlis išėjo vėl į medžioklę, įgraudindamas gaidelį. Bet suplaktą laputę ir nemanė vėl lįsti į trobelę. Taip praslinko vasara, ir atėjo ruduo. Katinėliui parūpo pasigaminti maisto žiemai ir sau ir gaideliui. Eina jisai į medžioklę ir vėl graudina gaidelį, kad jis nė valandėlės neleistų laputės į trobelę. O jau laputės buvo ir vėl betriūsiama aplinkui trobelę. Mat, jau užgijo žymės nuo katinėlio nagų. Kai tiktai katinėlis išėjo, tai ji kiek palūkėjus, vėl prie trobelės durelių ir barkšt-barkšt į duris.

— Kas ten? — paklausė gaidelis.

— Ugi aš, laputė! — atsakė balsas.

— O ko tau reikia?

— Peršalau visa, atidaryk dureles, leiski nors valandėlę pasišildyti, — prašėsi laputė.

— Ne! Neleisiu. Man uždraudė katinėlis tave leisti šildytis, — atsakė gaidelis.

(Buš daugiau)

1951 m. gruodžio 24 d.

— 13 —

AUSTRALIJOS LIETUVIŠ

Mes Australijoje

GRAŽIAI BAIGĖ MOKSLO METUS

Gruodžio 15 d. Adelaidės lietuvių "Vargo Mokykla" užbaigė savo mokslo metus. Šia proga Adelaidės Katedros salėje mūsų mažieji pasirodė visuomenei ir savo tėveliams su gražia lietuviška programėle. Ją sudarė: lietuviškos dainos, eilėraščiai, monologai ir patriotinis montažas "Tikrai pavasarį sugrįšiu į namus." Dainoms, šokiams ir montažui pjaninu pritarė p. G. Martinkienė ir L. Kazlauskas. Gražų atidaroimą žodį pasakė mokyklos vedėjas Kun. Dr. P. Jatulis, o užbaigos žodį — ALB Adelaidės apylinkės valdybos pirmininkas p. J. Lapšys. Šiam spektakliui suruošti daugiausiai darbo įdėjusiai mokytojai p. Kalvaitienei Apylinkės švietimo reikalų vadovė p. Straukienė įteikė kuklią dovanėlę ir gėlių pokštę. Žiūrovai skirstėsi pamatę, kad mūsų tauta dar greitai nežus. Č.

LIETUVIAI MOKSLEIVIAI PIRMAUJA

Lapkričio 30 dieną mokslo metus baigė Adelaidės Rostrevor College. Iš esamų šiame koledže nemažo skaičiaus emigrantų vaikų savo skyrius su pagyrimu baigė vien tik lietuviukai, būtent: Leonas Urmonas — ketvirtuoju, Ramūnas Kalvaitis — ketvirtuoju, Gintaris Kalvaitis — aštuntuoju, Sigitas Martinkus — aštuntuoju.

Šia proga Pietų Australijos gubernatorius Sir Willoughby Norrie Adelaidės Town Hall'e jiems įteikė dovanų pō knygą su savo įrašu. Jų pavardės buvo paminėtos ir vietos australų spaudoje. V.

LIETUVIŠKAS KONCERTAS LOBETHALYJE

Apie 20 mylių nuo Adelaidės, kalnų slėnyje, tartum pasislėpęs, yra Lobethal miestelis. Užuoventą čia rado ir apie 20 lietuvių. Norėdami palikti savo pėdsakus šio miestelio istorijoje ir vietos australų atmintyje, ten gyvenantieji lietuviai gruodžio 8 dieną surengė lietuvišką dainos ir tautinių šokių koncertą. Tam tikslui jie

E. Matiukaitė, 5 m., traukia pirmojo AL leidyklos paskolos tiražo numerius (lapkričio 18 d.)

pasikvietė iš Adelaidės solistę p. A. Gučiuvienę, obojistą L. Lenigą, J. Zdanavičiaus vadovaujamą dvigubą kvartetą ir B. Bakšinsko vad. tautinių šakių grupę. Didžiulė, graži ir akustiškai gera vietos kino salė buvo artipilnė australiškos publikos. Solistų ir kvarteto išpildytos mūsų liaudies dainos skambėjo gražiai, o jaunieji šokėjai pašoko be priekaištų. Prie šio koncerto pasisekimo prisidėjo ir geras pranešėjas. Juo buvo ALB Adelaidės apylinkės pirmininkas p. J. Lapšys. Jis gryną anglų kalba apibūdino kiekvieną dainą, šokį ir sugebėjo publiką netgi prajuokinti. Koncertui pasibaigus girėjos iš australų daug padėkos ir pasigėrėjimo atsiliepiimų. Programos dalyviai buvo gausiai apdovanoti gėlėmis. Pagarba vietos lietuviams prilygė su ALB seniūnu p. Dičiūnu, kurie ne tik savo darbo, bet ir pinigų pridėjo šiam koncertui suruošti. V. Č.

Eiliniam "AITVARŲ" š. m. lapkričio 29 d. susirinkime nutarta suruošti Sydney viešą meno parodą, sušaukti š. m. gruodžio 29-30 d.d. metinį narių susirinkimą bei apsvartstyta einamieji reikalai.

Naujas Lietuvių Dailės Grupės "Aitvaro" adresas:

"Aitvaras", c/o J. Kalgovas,
47 Glebe St., GLEBE, N. S. W.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS NAMAI ADELAIDĖJE

Viename lietuvių organizacijų atstovų susirinkime, įvykusiame šių metų viduryje, buvo iškeltas nuosavų lietuvių bendruomenės namų reikalingumas.

Adelaidės Apylinkės Valdyba, norėdama šį reikalą pastūmėti pirmyn ir visapusiškam šio klausimo išsiaiškinimui, sudarė keturių patyrusių asmenų komisiją, kurios tikslas reikalą kuoplačiau siai išnagrinėti ir pateikti bendruomenei per valdybą savo pasiūlymus.

Valdyba jau išsiuntinėjo visiems Adelaidės lietuvių organizuotiems vienetams raštiškus užklausimus prašydama tuo reikalu pasisakyti.

Supažindindami bendruomenę su šiuo reikalu per spaudą, norime duoti progos išreikšti savo nuomonę ir pageidavimus ir tiems lietuvių bendruomenės nariams, kurie nepriklauso jokioms organizuotoms grupėms ir prašome atsilipti spaudoje ar raštu valdybai adresuojant Box 1296L, GPO, Adelaidė ir pasisakyti, ar pageidautini nuosavi bendruomenės namai ir, jei taip, tai kaip jie turėtų būti įsigyti bei administruojami.

ALB Adelaidės Apyl. Valdyba
P R A L E I S T A

AL 23(83) paskelbtame aukotojų sąrašė Vasario 16 gimnazijai Vokietijoje paremti per neapsižiūrėjimą praleistos dvi pavardės:

J. Žitkevičienė 10/0
Simas Jokūbaitis £1

Paliestuosisius asmenis labai atsiprašome. AL Leidykla

K V I E Č I A M E

visus Tautiečius sutikti Naujuosius — 1952 — Metus drauge, Legacy House, 318 King William ir Corrington gatvių kampas.

ALB Adelaidės Apyl. Valdyba

REIKALINGAS DARBININKAS darbo kasimui Oakleigh,

Brooks St. Kreiptis laiškais
K. Prašmutas, 63 Yarra St., Abbotsford, Melbourne.

UŽSIENIS

Korėjoje

Korėjoje jau susitarta dėl demarkacijos linijos — ji eisianti dabartine fronto linija, jei paliaubų susitarimas bus pasirašytas iki gruodžio 27 dienos. Dabar tariamasi dėl pasikeitimo karo belaisviais ir kontrolės, kad paliaubų metu nebūtų gabenami į frontą sustiprinimai.

Po ilgų pasitarimų pasikeista pagaliau karo belaisvių sąrašais. Dideliam nustebimui, komunistai įteikė sąrašą, kuriame telpa vos 11.559 sąjungininkų karo belaisvių vardai, iš kurių apie 7.000 pietų korėjiečiai, 3198 amerikiečiai ir kitų mažesni skaičiai. Tuo tarpu gi vien tik pietų korėjiečių apie 88.000 patekę į nelaisvę, amerikiečių apie 12.000 ir t. t. Kur kiti? Vašingtone manoma, kad arba likviduoti arba priverčiamųjų darbų stovyklose. Dabar aiškėja, kad anksčiau paskelbtos žinios, jog apie 6.000 amerikiečių ir masės korėjiečių karo belaisvių išžudyta buvo tikros.

Tuo tarpu gi JT karo vadovybė įteikė sąrašą su 133.000 karo belaisvių vardais, t. y. tiek, kiek oficialiai skelbiama, kad paimta į nelaisvę.

Vašingtone abejojama net sąrašo tikrumu, nes komunistai visai neįsileidžia tarptautin. raudonojo kryžiaus atstovų į belaisvių stovyklas.

Abi pusės išnaudoja šį derybų laiką savo pozicijoms stiprinti. JAV atsiuntė daug aviacijos. Vašingtone pareiškta, kad jeigu derybos baigsis niekais, tai prasišaldės nepaprasti karo veiksmai.

Mūšiai fronte nedideli. Daugumoje veikia aviacija ir laivynas bombarduoja Š. Korėjos uostus.

Sausio mėnesį antras Australijos batalionas vyksta į Korėją.

Sueze

Anglų bandymai susitarti su egiptiečiais dėl kanalo priežiūros bei administravimo kol kas nedavė teigiamų vaisių. Kanalo gi zonoje susišaudymai kasdieninis reiškinys. Ismailoje anglai turėjo atidengti tankų ugnį į partizanus užpuldinėjančius anglų transportus.

Naujas nesusipratimų židinys

kilo po to, kai anglai nutarė pasidaryti saugesnį kelią į vandens rezervuarus, nuversdami penkiasdešimt egiptiečių molinių trobelių.

NOBELIO LAUREATAI

Siais metais Nobelio premija atiteko švedų rašytojui Paer Lagerkvist. Gi mokslo srity šia premija buvo apdovanoti du anglų fizikai ir du amerikiečių chemijos tyrinėtojai.

— JAV-bėse yra 1890 dienraščių, kurių bendras kasdieninis tirazas siekia 55 milijonus egz.

— Prez. Trumanas pasirašė įstatymą, pagal kurį JAV-bėms grėšiant oro užpuolimo pavojui, vyriausybė perimtų savo kontrolėn radio ir televizijos siuntimo stotis, kar priešas negalėtų pasinaudoti sutartais signalizacijos ženklais.

— Filipinuose taifūnas užmušė 541 žmogų.

LIETUVOS PILIETYBĖS IR UŽSIENIO PASŲ REIKALU

Vadovaudamasis Lietuvos Įgalioto Ministerio Londone p. B. K. Balučio raštu, rašytu man š. m. spalio 22 d. ir kartu jo suteiktomis man instrukcijomis, laikau malonia savo pareigą painformuoti Austsalijos ir N. Zelandijos lietuvius šiuo svarbiu reikalu.

Pagal Lietuvos įstatymus, Lietuvos pilietis, gyvenęs užsieniuse daugiau kaip du metus be galiojančio Lietuvos užsienio paso, gali nustoti Lietuvos pilietybės. Ateities galimybių ribose atsiradus aktualiui reikalui, atitinkamų įstaigų pirmoj eilėj bus keliamas formalus Lietuvos pilietybės turėjimas, įrodomas tik galiojančiu Lietuvos užsienio pasu. Tokio paso įsigijimas ar jo galiojimo pratęsimas šiuo metu nekludomai yra prieinamas kiekvienam lietuviui, gyvenančiam bet kurioje laisvojo pasaulio šalyje.

Lietuvos piliečius, gyvenančius Australijoje ir N. Zelandijoje užsienio pasais aprūpina bei jų galiojimą pratęsia Lietuvos Pasiuntinybė Londone — Lithuanian Legation, 17, Essex Villas, London, W. 8.

Lietuvos užsienio pasai išduodami prisilaikant Lietuvos pilietybės įstatymų. Daugeliui asmenų, neturinčių tinkamų asmens tapatybės dokumentų, tokio paso įsigijimas gali susidurti su sunkumais, turint galvoje reikalaujamus formalumus.

Vadovaudamasis atitinkamais nurodymais bei instrukcijomis, šiuo reikalu pasitarnausiu kiekvienam Australijoje ar N. Zelandijoje gyvenančiam lietuviui, suteikdamas visas reikiamas informacijas ir atlikdamas reikalingus formalumus dėl tokio paso parūpinimo. Suinteresuotus asmenis maloniai prašau kreiptis į mane laiškais pagal šį adresą:

Box 58, Milson's Point P. O.
N. S. W.

Už naują užsienio pasą ar turimo paso galiojimo pratęsimą Lietuvos Pasiuntinybės Londone naudai yra imamas konsularinis mokestis 2 strl. sv., o tai Australijoje prilygsta £2.10.0. Paso parūpinimo bei reikiamų formalumų atlikimo pasitarnavimo darbas su pašto bei kitomis išlaidomis gali siekti maždaug £1. 0. 0.

Nedarbingi asmenys, sergantieji, studentai, asmenys turintieji didesnes nedarbingas šeimias gali gauti užsienio pasus visai nemoka mai ar sumažintu mokesčiu, jei prisiunčia vietos Bendruomenės Skyriaus Valdybos atitinkamą pažymėjimą.

Juozas Žukauskas
10 Peel St., Kirribilli, Sydney.

Prašomas atsiliepti
JURGIS BULATOVAS,
arba žiną apie jį pranešti Jonui Frankui, 30 Barnett St., Yarraville Melbourne, Vic.

Adelaidės Lietuvių Tautinių Šokių Sambūris ruošia

KALĖDINIŲ BALIŲ
kuris įvyks 1951 m. gruodžio 26 dieną King Ballroom salėje, Legacy House, 318 King William St. (King William ir Carrington gatvių kampas).

Pradžia 8 val. vakaro.

Visus tautiečius maloniai kviečiame atsilankyti. Pakvietimus prašome pasirūpinti iš anksto per šokių sambūrio narius.

K N Y G O S

- Aloyzas Baronas — ŽVAIGŽDĖS IR VĖJAI, novelės. Išleido Venta. 237 psl. Kaina 12/7
- N E M U N A S Nr. 6, kultūros žurnalas, ... 4/6
- K A R Y S, Nr. Nr. 9 ir 10/11, pasaulio lietuvių karių žurnalas. Kaina ... 3/5
- Vytautas Kasiulis — LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS JAUNIEMS PIANISTAMS, 32 dainos su gaidomis. Išleista Argentinoje. Kaina ... 12/6
- Prof. Pr. Skardžiaus ir kt. — LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS, gražiai įrištas, pavadinimas viršely įspausstas aukso raidėmis. I-oji dalis 1—158 psl. Kalbos pagrindai, II-oji dalis 159—606 psl. Lietuvių kalbos žodynas (sutalpinta apie 30.000 žodžių) Kaina su pašto išlaidomis ... £1.19.6
- J. Kukanauza — ANGLŲ KALBOS GRAMATIKA LIETUVIAMS — gramatika ir skaitymai. Geriausia priemonė mokintis anglų kalbą. 192 p.8/6
- LITHUANIA, albumas, tekstas keturiomis kalbomis ... 10/0
- Gražina Tulauskaitė — PO SVETIMU DANGUM poezija. Išleido Venta 1951 m. 60 psl. ... 6/5
- LITHUANIAN ART IN EXILE, žymiausių lietuvių dailininkų reprodukcijos, dalis spalvotų. Tekstas anglų kalba. Tinkama dovana australams bet kuria proga ... 11/0
- T. J. Vizgirda — V I L N I U S — Lietuvos sostinė. Leidinys skirtas 625 metų Vilniaus įkūrimo sukakčiai paminėti. 105 iliustracijos. Tekstas anglų kalba. Tinka dovanoti australams. ... 20/0
- MENIŠKI VOKAI, po 25 pundelyje ... 3/6
- Rimas Glūdutis — ŽIOGO ŠOKLIUKO SMUIKELIS, tinka mažiesiems ... 1/6
- Vydūnas — TAURESNIO ŽMONIŠKUMO UŽTEKĖJIMAS ... 3/6
- 40 WOOD CUTS (40 medžio raizinių), meniškasis leidinys, tinka dovanoti ... 25/0
- Vladas Kirlys-Žvagutis — KRAUJAS IR KERŠTAS, novelės, 104 psl. ... 4/6
- Stasys Yla — MARIJOS GARBĖ, 32 psl. ... 3/2
- Vyt. Alantas — DRAMOS VEIKALAI — Aukštadvaris, trijų veikslių drama; Buhalterijos klaida, trijų veikslių komedija. ... 6/5
- Faustas Kirša — TOLUMOS, poezija, 189 pl. 6/5
- P. Tulpė — TILTO SARGAS, beletristika, ... 7/6
- DEMOKRATINIO SOCIALIZMO PRADAI I / I TAIKOS RYTOJŲ! Skautų gyvenimo vaizdų albumas. 8 reprodukcijos spalvotos. ... 3/3
- The TWELVE RAVENS (Dvylika juodvarnių) Liaudies pasaka. Iliustr. dail. V. Rato. Tekstas anglų kalba. Didelio formato ... 25/0
- ŽALGIURIO MUŠIS, istorinis paveikslas, spalvotas. Kaina ... 5/9
- DEL LAISVOS LIETUVOS ... 1/9
- Vladas Šlaitas — ŽMOGIŠKOSIOS PSALMĖS, poezija, 110 psl. ... 5/6
- Stepas Zobarskas — AUŠRELĖ, elementorius mokslo pradžia, Iliustr. Tarabildienės. 137 psl. 10/9
- HILFSRUFE des LITAUISCHEN VOLKES 1/6
- Maurice Scherer — PETRAS KIAULĖNAS, monografija su jo paveikslų reprodukcijomis ... 12/6
- Liudas Dovydenas — GYVENO KARTĄ KARALIUS, pasakos jaunimui. Iliust. P. Osmolskio, kietais viršeliais, 107 psl. ... 4/9
- Nelė Mazalaitė — APVERSTA VALTIS, beletristika, 199 psl. ... 4/9
- TAVO KELIAS Į SOCIALIZMĄ, 35 psl. 1/9
- SOCIALDEMOKRATIJA IR KOMUNIZMAS, 47 psl. ... 1/9
- P. Tulpė — KALNŲ DVASIA ir kitos novelės, 206 psl. ... 5/3
- Henr. Nagys — LAPKRIČIO NAKTYS, poezija, 112 psl. ... 3/3
- Tihamer Toth — JAUNUOLIO RELIGIJA 5/6
- Tihamer Toth — JAUNUOLIO MOKSLAS 5/6
- Tihamer Toth — JAUNUOLIO KOVOS, .. 5/6
- LIETUVOS TURISTINIS ŽEMĖLAPIS .. 3/3
- E. Reikenis ir A. Krausas — TAU, SKILTININKE, skiltininko vadovėlio konspektas, ... 3/3
- Dr. Kazys Grinius — ATSIMINIMAI IR MINTYS, I tomas, 304 psl. ... 10/6
- LIETUVIŠKI ATVIRUKAI, su liet. vaizd. 0/4
- Prof. Dr. V. Jungfer — LITAUISCHER LIEDERSCHREIN, Volkslieder in deutschen Uebersetzungen und Nachdichtungen, 123 psl. ... 5/6
- Stasys Yla — 12 PASIKALBĖJIMŲ SU MAŽAISIAIS ... 2/0
- Jonas Burkus — MAŽŪJŲ DIENELEŠ, ... 2/9
- A. ir J. Mekai — KNYGA APIE KARALIUS IR ŽMONES, 39 psl. ... 2/6
- A. Krausas — GYVULIŲ DRAUGAS, ... 1/4
- LIETUVIŲ KNYGA TREMTYJE, knygų katalogas ... 1/2
- Stasys Yla — MEILĖ, 47 psl. ... 2/6
- PSALMYNAS, įrištas, 223 psl. ... 10/9
- KETURIŲ DAILININKŲ BROŠIURA .. 5/3
- Vincas Jonikas — PAKELEIVIAI, lyrika, 6/6
- Pulgis Andriušis — VABALŲ VESTUVĖS. dideliems ir mažiems. Spalv. iliustracijos. ... 6/3
- V. K. JONYNO MONOGRAFIJA su jo žymesniųjų kūrinių reprodukcijomis: Meniškas leidinys. Turinys keturiomis kalbomis. ... 16/0
- Antanas Maceina — DIDYSIS INKVIZITORIUS, antroji papildyta laida, 221 psl. ... 11/0
- Kotryna Grigaitytė — PASLAPTIS, lyrika 6/0
- LIETUVOS HIMNAS ... 0/4
- Kun. Kazys Mažutis — MAŽASIS ŽMONIŠKUMO MANIFESTAS ... 3/3
- Kun. Kazys Mažutis — DIDŽIOSIOS GRUMTYNĖS ... 7/0

K N Y G O S G A U N A M O S:

- ADELAIDĖJE — Austral. Lietuvio Leidykloje.
- SYDNEY — Alf. Žukauskas, 12 Wilga St., Burwood.
- MELBOURNE — L. Baltrūnas, 295 Hoddle St. Collingwood.
- GEELONGE — L. Bertasius, Watson St., North Geelong
- CANBERROJE — Vladas Biveinis, 3 Faunce Cr. O'Connor, Canberra.
- HOBARTE — Laurynas Zozas, Lot. 132, Sixth ave., Springfield, Moonah
- PERTHE — V. Klimaitis, 14 Randle St.

MUSŲ, LEIDINIAI

Pulgis Andrieušis — SUDIEV, KVIETKELI! apysaka, 181 psl., Kaina 7 šil.

Šios knygos laida, dėl didelio pareikalavimo, jau baigiasi. Kas dar neturite— paskubėkite įsigyti, nes ši knyga yra ne tik aukštos literatūrinės vertės, bet ir istorinė — pirmoji Australijoje.

A. S. Puškinas — DUBROVSKIS, romanas labai stipria intriga. Vertė C. Petrikas. 105 psl. Kaina 5 šil. (anksčiau paskelbta kaina — 6 šil. — neteisinga).

Teta Rūta — GINTARO PASAKA, jauniesiems. Iliustr. dail. A. Rūkštelės. Kaina 2/6.

Parduodama
DIDŽIOJI BRITŲ ENCIKLOPEDIJA

25 tomai su visais priklausiniais. Kaina £80. Galima išsimokėjimui. Kreiptis AL Leidyklon.

DĖMESIO

Parduodami namai visuose Melbourno priemiesčiuose. Įmokėjimai nuo 700 svarų. Sutvarkomi visi dokumentai

Kreiptis:
THOS. TOWNSHEND
& Co.

160 Sydney Rd., Coburg
Tel. FM 1494

ir 28 Station St., Ivanhoe,
Tel. JX 2949

Atstovas: J. Petronaitis,
Tel. FM 3671

"TREMĖTIES" PRENUMERATORIAMS pranešame, kad 1952 metais "Tremtis", leidžiama Vokietijoje, eis ne kas savaitė, bet kas mėnesį, 6 pusl. dydžio. Jos prenumerata pusei metų 12 š. Ilgesniam laikui prenumerata nepriimama.

MELBOURNE IŠNUOMOJAMAS BUTAS!

padoriai šeimai ar poniai, sutikus savininkui viengungiui gaminti maistą. Kreipiantis pranešama šeimos sudėtis. K. Prašmutas, 63 Yarra St., Abbotsford.

DĖMESIO! DĖMESIO!

Melbourn e ir toliau gyvenantiems lietuviams

Norinčius pasisiūdyti gerus ir moderniškus paskutinio amerikoniško stiliaus kostiumus prašome užteiti į

JUOZO ALEKNAVIČIAUS

vyrų ir moteriškų drabužių siūvyklą, kuri yra tarp Elizabeth ir Swanson Str. Įėjimas iš Little Collin St. — Adresas:
28 Block Place, City, Melbourne
Tel. C 4530

Visada pasiruošęs sąžiningai patarnauti

TAXI — SUNKVEŽIMIAI
(Taxi Trucks)

Kviesti tel. F 2354 (pirm. penkt.) arba
tel. FA 1805 (šešt. ir sekmad.)

Visuose reikaluose Jums padeda

JUOZO ŽUKAUSKO

KALBINĖ — TEISINĖ — INFORMACINĖ PAGALBA

Dokumentų vertimai ir jų tvirtinimas. — Visų rūšių raštai angliškai — Visokeriopa informacija. — Kalbinė pagalba ir reikalų sutvarkymas įstaigose

Atsakymai į klausimus. + Pasitarnaujama ir korespondenciniu būdu.

Kreiptis:

Kasdien 2 — 5 val. p. p.
15 Manchester Unity Building
160 Castlereach Street
Sydney Tel.: M4878

Kasdien 6 — 8 val. vak. —
10 Peel St.
Kirribilli,
Sydney. Tel.: XB4312

Korespondencijai adresas: Box 58, Milson's Point P.O. NSW

T A U T I Š K I

kaklaraikščiai (£ 1.5.0), juostos (£3.10.0), juostelės knygomis (5 šil.), juostelės pagalvėlėms (£1) gaunama AL Leidykloje. Darbas meniškias ir be priekaištų.

NAMUS

AR ŽEMĖS SKLYPĄ geriausia pirkti tarpininkaujant

WESTERN & COCKS

Nekilnojamyjū turty parduomo agentams. Sąžiningas patarnavimas. Sutvarkomi visi pirkimo ir paskolos gavimo dokumentai.

Adresas:

Savings Bank Buildings
(8-tas aukštas)

Kings William St. Adelaide
Tel. C 3942, priv. X4461 ir
LF 3350

AUSTRALIJOS LIETUVIS

redaguojamas Redakcinės Kolegijos. Ats. redaktorius Jurgis Glušauskas. LEIDĖJAS — Australijos Lietuvio Leidykla. Raštus Redakcija taisy ir trumpina savo nuožiūra. Honorarai mokami tik iš anksto susitarus. PRENUMERATA: metams £2.10.0; pusei metų — I pusmečiui £1.11.0, antram pusmečiui £1.6.0; metų ketvirčiui — I ketv. 19/0, II-IV ketvirčiams po 14/0 (į I pusmečio ir I ketvirčio prenumeratą įskaityta kalendoriaus vertė — 5 šil.). Užsienin kaina: metams £2.5.0, pusei metų £1.6.0, 3 mėn. 14/0. Atskiras numeris 2/0. SKELBIMAI: Prekybiniai 2/0 už kvadratinį colį, neprekybiniai po 2 pensus už žodį. Už skelbimų turinį Redakcija neatsako.

Adresas:

AUSTRALIJOS LIETUVIS
35 Cator St. Hindmarsh,
ADELAIDE, S. A.

The Australian Lithuanian, the Lithuanian fortnightly. Authored Jurgis Glušauskas.

Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St. Hindmarsh, S. A.

KULTŪRA

NEPERIJDINIS
"AUSTRALIJOS LIETUVIO"
PRIEDAS

Didysis pabėgimas

G. ŽEMKALNIS

(Naudotasi "The Great Escape" by Paul Brickhill)

1940 metų gegužės 23-čią Rogar Bushell, 30 metų amžiaus eskadrilės vadas, skrido su dvylika savo eskadrilės Spitfire naikintojų virš pakrantės tarp Dunkirkeno ir Boulognes. Iš debesų išnėrė keturiasdešimt Messerschmidtų ir penki iš jų pasirinko Bushell'į. Du iš jų numušęs jis pats buvo priverstas nusileisti tiesiog vokiečiams į rankas.

Dulag Luft lakūnų karo belaisvių stovykloje Bushell susitiko su kapitonu Harry Day ir majoru Johnny Dodge. Pastarasis, W. Čiorčilio giminaitis, pakliuvo į spąstus netoli Dunkirkeno. Nors jis jau buvo virš keturiasdešimties metų amžiaus, bet nutarė nepasiduoti ir išsirengęs pradėjo plaukti į jūrą tikėdamasis pakliūti į laivą. Deja, iš laivo jo niekas nepastebėjo ir nuplaukęs keletą mylių jis turėjo apsisukti ir grįžti atgal. Buvo pagautas, pabėgo, vėl pagautas ir nuo laiko normaliai buvo lakūnų belaisvių stovyklose (kai nebūdavo pabėgęs). Nei vienas iš tų trijų vyrų nežinojo, kas tai yra baimė.

Bushellis netrukus tapo stovykloje vienas iš vadų visų bendrame nore pabėgti. Jisai, Day ir tuzinas kitų pradėjo kasti tunelį. Jie turėjo dar daug ko pasimokyti, bet vokiečiai taip pat dar neturėjo patyrimo. Pirmojo tunelio buvo belikę iškasti tik apie tris metrus iki laisvės, kai jie prisikasė prie šaltinio ir tunelis buvo vandens užsemtas. Jie pradėjo kitą tunelį, kurį vokiečiai atrado, Atėjo žiema ir pabėgimo sezonas laikinai pasibaigė.

Pavasarij pradėtas tunelis liepos mėnesį buvo baigtas. Dieną prieš pabėgimą Bushelliui pasisekė pabėgti. Naktį per tunelį pabėgo dar 17 belaisvių. Trijų dienų laikotarpyje visi buvo pagauti. Bushellį pagavo 30 metrų nuo Šveicarijos sienos.

Bushellis, Dodge ir kiti bėgliai buvo persiųsti į kitą stovyklą prie Baltijos jūros. Sekančių metų bėgyje ten buvo pradėti kasti 48 tuneliai, bet dėl požeminio vandens tuneliai turėjo būti kasami negiliai ir vokiečiai juos sugriaudavo vežiodami po stovyklą sunkius vežimus. Vėliau Bushellis ir kai kurie kiti belaisviai buvo pervežami į kitą stovyklą. Netoli Hannoverio Bushelliui ir vienam čekui lakūnui Zafouk pasisekė pabėgti pro atplėštas vago-

no grindis. Jis laimingai pasiekė Pragę ir iš ten turėjo vykti į Jugoslaviją, tačiau tas ryšis nutrūko. Vėliau buvo suplanuotas jų pabėgimas į Turkiją, bet tuo metu įvyko atentatas ir buvo nušautas Gestapo viršininkas Heydrich. Čekijoje prasidėjo vėlniava. Vieną rytą jie abu buvo areštuoti. Zafouk buvo nusiųstas į kitą stovyklą, Bushellis į Berlyną, o juos slėpusi čekų šeima sušaudyta.

Gale 1942 metų Bushellis atvyko į Sagan stovyklą, kurioje jis tuojuo perėmė į savo rankas X organizaciją. X organizacija rūpinosi ir organizavo visus pabėgimus.

Šalia senosios stovyklos vokiečiai pradėjo statyti naujus barakus, į kuriuos kovo mėnesį buvo perkelti visi belaisviai. Tai sužinojęs Bushellis sušaukė X vadų pasitarimą ir pareiškė: "Jeigu tie krūvinūnai negaus trūkio, tai kovo mėnesį mes būsimė perkelti į naują stovyklą. Mes turime jau dabar sudaryti bėgimo planus. Mano idėja yra kasti tris didelius tunelius dirbant maždaug penkiems šimtams vyrų. Vokiečiai gali atrasti porą tunelių, bet mums turėtų pasisekti mažiausiai su vienu." Pasitarimas užtruko dvi valandas ir galų gale buvo nutarta kasti tris tunelius dešimties metrų gylyje su požeminiu traukiniu ir dirbtuvėmis, dokumentų klastojimu, siuvykla, kompasų ir žemėlapių gamyba ir didžiule saugumo organizacija.

Bushellis tuč tuojuo pradėjo pavieniui instruktuoti specialistus. Tim Walenn sužinojo, kad Bushellis nori du šimtus suklastotų pasų. Tommy Guest gavo įsakymą pagaminti du šimtus civilinių kostiumų. Al Hake, flegmatiškas australas, pakėlė antakius išgirdęs, kad Bushellis nori turėti du šimtus kompasų. Iš Des Plunkett buvo pareikalauta tūkstantis žemėlapių ir jis atsakė, jog tai yra tvarkoje, jeigu tik jis galėtų gauti želatinos pasigaminti šapirografui. Travis vos nepasiuto, kai Bushellis jam nupasakojo visus gelžkelius, oro pompas, vamzdžius ir požemio dirbtuves. Jis atakė, kad pradės rinkti įrankius.

Grupė belaisvių savanorių, jų tarpe ir Bushellis, pasisiūlė padėti statyti naują stovyklą. Netrukus jie turėjo smulkų naujosios stovyklos planą ir pagal jį nutarė kur ir kaip kasti tunelius, kurie buvo pavadinti Tom, Dick ir Harry.

Balandžio pirmą dieną visi buvo jau naujoje stovykloje. Visų pirmiausiai reikėjo surasti vietas, iš kurių galima pradėti kasti. Vienintelė galimybė

buvo cementiniai pamatai po krosnelėmis ir prausyklomis, nes šiaip barakai buvo pakelti apie pusmetrį nuo žemės, kad sargybiniai galėtų matyti, ar kas nors nebjauriaoja faterlando žemės. Slaptas duris įrengė lenkas lakūnas Minskewitz ir darbas prasidejo. Apie tunelių padėtį ir slaptus įėjimus žinojo tik keliosdešimtys žmonių, tačiau dirbo beveik visa stovykla — kasėjai, dokumentų klastotojai, inžinieriai, siuvėjai. Dauguma — esantieji be specialybių — ėjo sargybinių pareigas. Visas stovyklos plotas buvo padalintas į S (saugi) ir D (pavojinga) zonas. Vokiečiui perėjus iš S į D zoną tuojau buvo duodamas aliarmas ir jis pats buvo sekamas tol, kol vėl grįždavo į S arba išeidavo iš stovyklos ribų.

Prasikalus truputį giliau (10 metrų gylis buvo reikalingas išvengimui į žemę įkastų mikrofonų) pasitaikė geltonas smėlis, kuris sudarė gan didelę problemą, nes jei vokiečiai atrastų kur nors pribarstyta smėlio, tai tuojau suprastų, kad kur nors yra kasamas tunelis. Smėliui "sunaikinti" buvo suorganizuota 150 "pingvinų", kurie turėjo į kelnes įleisti medžiaginius maišus smėliui. Besigimnastikuojant, besimušant arba šiaip kokiame susibūrimo "pingvinai" patraukdavo specialius šniūrus ir smėlis išbyrėdavo pro kelnų galus tokiose vietose, kur jis buvo sutrypiamas arba užmaskuojamas (pav. gėlių darželiuose, kurie buvo tyčia sukasti tam tikslui).

Travisio staliai ir mechanikai padirbo pjūklus, peilius. Kai kurių peilių nebuvo galima atskirti nuo tikrų, bet tai neįvyko atsitiktinai. Travis praleido bešlifudamas vieną peilį devyniasdešimt valandų. 110-tame barake jie padarė dvigubą sieną paslėpti įrankiams. Ją atrasti buvo galima tik išmatavus barako išorę ir vidų. Vėliau tokių slėptuvių buvo padaryta daugiau.

Visą laiką Travisui trūko gero plaktuko, kol vieną dieną į stovyklą atvažiavo "medaus" vežimas su didele metaline statine išvalyti išviečių. Vežėjo dėmesiui nukreipti pora belaisvių susimušė, o trečias tuo metu ištraukė didelį geležinį virbą, kuris laikė ratą, kad tas nenusmuktų nuo ašies. Savaime suprantama, ties pirmu posūkiu ratas nusmuko ir vežimas apsvirtė viską išliedamas. Iš tolo tai stebėdamas Travis prisidėjo prie nosies nosinę ir vartydamas rankoj nudžiautą virbą pasakė: "Iš šito išeis kruvinai geras plaktukas, bet aš abejoju, ar jis vertas to visko."

Aštuoni šimtai belaisvių žinojo, kad tunelis yra kasamas. Bet tai ir viskas. Jie turėjo kiekvienas jam paskirtą darbą. Visus planus; dirbtuves, darbus ir dirbančiuosius žinojo tik dvylika žmonių. Naujai į stovyklą atvykstančiuosius perspėdavo Bu-

shellis. "Jeigu tu mane pamatysi," sakydavo jis, "vaikščiojant su į su... įkištu pagaliu, tai nežiūrėk akis išpūtęs, bet eik ramiai savo keliu. Mes viską darome su geru tikslu."

Kova su prižiūrėtojais buvo vedama įvairiais būdais. Kai kurie prijunko suvilioti šokolado, kavos ir cigarečių, kiti turėjo jiems priskirtus sargybinius. Vienas puskarininkis buvo tiek neatsargus, kad pasirašė raštelį už gautą šokoladą ir ateityje su tuo rašteliu jis buvo šantažuojamas ir turėjo atnešti belaisviams įvairiausius reikalingus dalykus, kaip dokumentų pavyzdžius ir panašiai. Vienas prijaukintas prižiūrėtojas pranešdavo kur bus sekančią dieną kratos ir iš tų barakų visi verbotten dalykai būdavo išgabunami.

Tuo metu kai tunelis buvo 7 metrų ilgio, Travis, Muller ir McIntosh turėjo paruošę geležinkelį gabenti smėliui iš tunelio, oro pompas ir oro vamzdžius, nekalbant jau apie margarino lempas apšvietimui. Vargo dienos, kai tuneliai buvo kasami tamsumoje, beveik be oro ir žemę reikėjo išnešti rankomis, praėjo.

Birželio 10 dieną vokiečiai pradėjo šalimais statyti dar vieną stovyklą amerikonams. Ji turėjo būti baigta per du mėnesius. Bushellis sušaukė x komiteto susirinkimą, kuriame visi nutarė tęsti darbą tik su Tom tuneliu ir stengtis pabaigti jį prieš iškeliant amerikonus, tam, kad ir jie, kaip įdėję daug darbo, galėtų juo pasinaudoti. Į visas dirbtuves buvo paimta daugiau amerikonų apmokymui. Jei tunelis nebūtų spėtas iškasti, tai amerikoni bent turėtų pabėgimo specialistų pradėti darbui savo stovykloje.

Tom gerokai įpusėjęs vokiečiai pastebėjo vieną "pingviną" išbarstant smėlį. Visoje stovykloje prasidejo kratos. Smėlio barstymas buvo tuojau sustabdytas ir nutarta smėlį gabenti į Dick tunelį. Nežiūrint į visas saugumo priemones Tom tunelis vis dėlto, tiesa, atsitiktinai, bet buvo atrastas. "Nesijaudinkime", pareiškė Crump, "Tom yra tik devyniasdešimt aštuntas atrastas tunelis." Jis vedė sąrašą nuo 1941 metų.

Darbas toliau ėjo klastotojų dirbtuvėse. Ranka buvo daromi pasai, atostogų leidimai, kareivių knygelės ir t. t. Kai kuriems dokumentams reikėjo nuotraukų, ir šantažuojamasis puskarininkis buvo priverstas pristatyti foto aparatą, filmas ir visas kitas reikalingas priemones. Koks tai buvo darbas, galima suprasti iš to, kad pagaminti atostogų leidimą prityręs klastotojas turėjo dirbti mėnesį laiko kasdien po penkias valandas. Iš viso jie padirbo apie 400 įvairių dokumentų. Des Plunkett spausdino savo pasigamintu šapirografu šimtus žemėlapių. In-

Kazys Kunca-Kuncevičius

(Iš ruošiamo spaudai eilėraščių rinkinio "Likimo laivu").

TIKIU

(A†A Sesutei Onutei)

Tikiu. Lyg netikiu. Tikiu!
Miegi po žemės šydu
Ir man pavasariu lakiu
Žolytėmis sužydi...

Užgesai žydinti, graži,
Kaip rūta prie darželio...
Paliko sielvarte maži
Našlaičių nešti dalią.

O kas atjaus, paguos gi juos?
Kas nubučiuos akutes?
Likimu plauks su juo dejuos
Lopšinės nepajutę.

Jie Tavo vardą vis kartos,
Skausme pravirks prie kapo.
Ir Tave nieks jiems neatstos
Kol grįš jie į anapus...

Tikiu. Lyg netikiu. Tikiu!
Ant Tavęs smilgos supas...
Ir Tu su tėveliu sykiu
Bučiuoji žemės lūpas...

žinieriai persikėlė dirbti į Dick. Siuvėjų didžiausias rūpestis buvo medžiaga. Jie dažė ir persiuvinėjo uniformas, naudojo pamušalą, senus skudurus ir truputį kontrabandos keliu įgabentos medžiagos.

1944 metų sausio mėnesį kasamas toliau Harry. Pabėgimas suplanuotas pavasariui ir iki to laiko tunelis turi būti baigtas. Smėlis gabenamas po teatro scena. Pavagiama elektros viela ir į tunelį įvedami laidai. Vasario 10 dieną Harry yra apie 50 metrų ilgio, visas sutvirtintas mediniais rėmais. Pastatoma antra požeminė stotis ir pavadinama Leicester Square (pirmoji stotis — Piccadilly). Kovo mėnesį tunelis baigtas. Lieka tik kelios pėdos į viršų, kurios sustiprinamos medinėmis durimis. X susirinkimas nutaria įvykdyti pabėgimą kovo 23 arba 24 dieną — atsižvelgiant į oro sąlygas. Didelė kliūtis dar nenutirpęs sniegas, bet negalima rizikuoti laukiant ilgiau — vokiečiai nujaučia, kad kažkas vyksta ir jie gali vėl atrasti tunelį.

70 daugiausia užsitarnavusiųjų darbe belaisvių gauna pirmenybės pabėgimui privilegiją. 130 seka

burtų keliu ir dar 20 paskiria pats Bushell. Visi ap rūpinami dokumentais ir atmintinai išmoksta savo istorijas. Des Plunkett išdalina 4000 įvairiausių žemėlapių. Al Hake perduoda 250 vandens nepraleidžiančių kompasų. Visi gauna civilinius rūbus. Turimi keli tūkstančiai markių padalinami tiems, kurie turi vykti traukiniu. Išdalinamas šešioms dienoms koncentruotas maistas. Bushell instruktuoja apie vokiškus papročius ir traukinių tvarkaraščius.

Dauguma pabėgėlių turėjo vykti kaip užsieniečiai darbininkai. Tim Walenn vyko kaip lietuvis. "Kas gi atsitiks", paklausė lietuvis lakūnas Marcinkus, "jeigu Gestapo tave pagaus? Kiek tu moki kalbėti lietuviškai?" "Nei kiek," atsakė Tim, "bet aš nematau, kad mane pagavęs geštapininkas mokės kiek nors lietuviškai."

Kovo 24 dieną nutariama pabėgimą įvykdyti tą naktį. Stovykloje jaučiasi įtampa. Klastotojai dirba viršvalandžius datuodami dokumentus iš guminio kulno išpjautu štampu. X komitetas turi atsisveikinimo vakarienę su pasiliekančiais savo nariais ir vyresniaisiais karininkais.

Be penkių minučių septintą iš 107 barako išėjo juodu kostiumu apsirengęs vyras ir perėjo į 109. Patikrintas pagal sąrašą jis perėjo toliau į 104 ir buvo paskirtas į vietą. Kas trisdešimt sekundžių visur stovykloje buvo atsisveikinama ir įvairiais keliais einama į 109, patikrinama ir persiunčiama į 104. Sargybiniai kas keleta minučių pranešinėja apie kiekvieną vokiečių, esantį stovykloje. Tunelio gale dirbama. Medinės durys subrinko ir tik įdėjus gerokai darbo galų gale prasikasama. Tunelis per trumpas.

Pagal apskaičiavimus tunelis turėjo išeiti į viršų miške, o išėjo apie tris metrus prieš mišką. Trumpas pasitarimas tunelyje ir nutariama vis dėlto bėgti. Lemiantis argumentas — datuoti dokumentai. Pusę vienuoliktos pajudama, tačiau reikia saugotis sargybinių ir todėl viskas neina taip greitai kaip kad buvo suplanuota. Be penkių minučių penktą ryto pradeda švisti ir 104 barake nutariama, kad į tunelį eina paskutiniai trys. Staiga pasigirsta šūvis. Vokiečiai atrado tunelį.

Lendantiams iš tunelio atgal į 104 atrodo, kad barakas dega. Bet ne. Naikinami dokumentai. Šeštą valandą ryto į stovyklą atvyksta 70 kareivių, išsisto kulkosvaidžius ir pradeda patikrinimą. 76 belaisvių trūksta...

Sekmadienio rytą, dvidešimt šešios valandos po pabėgimo, Berchtesgadene Hitleris gavo pirmą pilną Gestapo pranešimą. Kartu su juo buvo Himmleris, Keitelis ir Goeringas. Himmleris ir Goeringas kaltino Keitelį dėl atsakomybės. Keitelis kaltino

juos. Ginčui galą padarė Hitleris pareikšdamas, kad visi pagautieji belaisviai turi būti sušaudyti. Goeringui taktiškai užprotestavus, Hitleris truputį nusileido. "Sušaudyti daugiau kaip pusę", jis pasakė.

Po to Keitelis ir Himmleris turėjo privatų pasitarimą planuodami egzekucijas. Tą vakarą Himmleris turėjo pasikalbėjimą su savo pavaduotju Kaltenbrunneriu. Sekantį rytą buvo išleistas "Sagano įsakymas" nurodant, kaip ir kur sušaudyti daugiau kaip pusę pagautųjų karininkų.

Į Sagano stovyklą atvyko naujas komendantas. Vieną rytą pradžioje balandžio mėnesio į stovyklą atėjo kapitonas Pieber, atsaliutavo grupės kapitonui Massey ir pasakė, kad stovyklos komendantas kviečia jį ateiti su vertėju. "Aš negaliu jums pasakyti koks yra reikalas, bet įvyko kažkas baisaus", pasakė Pieber.

Pulkininkas Braune laukė jų prie savo stalo. "Savo viršininkų aš esu įpareigotas jums pranešti, kad iš pabėgusių karininkų 41 buvo nušautas besipriešinant", jis pranešė. "Kiek?" paklausė dar kartą Massey. "Keturiasdešimt vienas", pakartojo vertėjas. Kambaryje buvo visiškai tyla. Massey sėdėjo žiūrėdamas į priekį ir nieko nematydamas. Kai įtampa pasidarė nebepakeliama, Massey pakėlė akis:

— Paklausk jo, — jis pasakė, — kiek buvo sužeista?

— Mano viršininkai neleido man atsakyti į jokių klausimus.

— Paklausk jo dar kartą, kiek buvo sužeistų?

— Man atrodo, sužeistų nebuvo, — lėtai pratarė komendantas.

Pusę valandos vėliau, stovykloje, Massey suaukė vius vyresnius karininkus. Susirinkus į teatrą salę apie trim šimtams karininkų, Massey užlipo ant scenos ir pratarė:

— Džentelmenai, aš tik ką grįžau iš pasikalbėjimo su komendantu, kuriame jis man pranešė neįtikėtiną sukrečiančią naujieną — iš kovo 24 dieną per tunelį pabėgusių karininkų keturiasdešimt vienas buvo nušautas.

Po kurio laiko stovykloje buvo iškabintas nušautųjų sąrašas. Keturiasdešimt septyni. Roger Bushell. Tim Walenn. Al Hake. Romas Marcinkus... Keletą dienų vėliau prie sąrašo buvo pridėti dar trys vardai. Penkiasdešimt.

Penkiasdešimt sušaudytų. Penkiolika gražinta atgal. Kas atsitiko su likusiais vienuolika?

Trys grįžo namo. Des Plunkett ir du čekai pakliuvo į koncentracijos stovyklą. Van Weermisch buvo kitoje koncentracijos stovykloje. Harry Day pakliuvo į Sachsenhauseno stovyklą, kur karčeryje

jis susitiko majorą Dodge ir dar du pabėgėlius. Vėliau stovykloje jie, kartu su vienu anglų pulkininku, pradėjo kasti tunelį, kuriuo pasisekė pabėgti, bet vėliau vėl visi buvo pagauti.

Vasario trečią dieną majoras Dodge buvo nugabentas į Berlyną, aprūpintas rūbais ir apgyvendintas privačiame bute. Paslaptis netrukus paaiškėjo. "Jūs vykstate namo", jam buvo pasakyta. "Be abejonės, jūs susitiksime savo giminaitį Čiorčilį ir tada mes norėtume, kad jūs primintute šiuos dalykus: nėra ir kalbos apie besąlyginę kapituliaciją..." Ir t. t. Kai majoras Dodge dvi dienas prieš Vokietijos kapituliaciją papasakojo Čiorčiliui savo nuotykius, šis išsiėmė iš burnos cigarą ir plačiai nusišypsojo.

Harry Day su kitais vasario mėnesį buvo pergabentas į Flossenburgą. Priartėjus amerikonomas juos perkėlė į Dachau. Dar vėliau jie pakliuvo į Italiją. Čia Day pasisekė pabėgti, prisijungti prie italų partizanų ir galų gale prasimušti iki priekinių amerikonų linijų. Tai buvo jo devintas ir galų gale pasiskęs pabėgimas. Sekančią dieną įvyko ginklų paliaubos.

Rugpjūčio mėnesį 1945 metų kapitonas Bowes iš Karališkosios Aviacijos Specialių Tyrinėjimų Skyriaus atskrido į Vokietiją tikslu atskleisti penkiasdešimties sušaudytųjų paslaptį ir perduoti kaltininkus teisingumui. Po ilgo ir kruopštaus darbo Bowes tiksliai nustatė kaip, kas ir kur buvo pagautas, kur sušaudytas ir kas dėl to yra atakingas. Kai kurie iš nusikaltėlių nebuvo pasiekiami žmogaus rankos. Generolas Nebe, kuris atrinko penkiasdešimt karininkų sušaudymui, dėl išivėlimo į atentatą prieš Hitlerį buvo pakartas draugo generolo Mullerio, su kuriuo jis ir Kaltenbrunneris kiekvieną dieną pietaudavo. Mulleris žuvo Berlyne. Kaltenbrunnerį pakorė Niurnberge. Breslau egzekutūrius Lux su didesniąja dalimi savo padėjėjų žuvo. Scharpwinkelis, atsakingiausias dėl Breslau sušaudymų pakliuvo bolševikams ir jie pranešė, kad jis mirė nuo ligos Maskvoje. Tačiau Bowes eina lažybų, statydamas svarą prieš penny, kad Scharpwinkelis turi naują uniformą.

Aštuoniolika buvo areštuota. Teismas tęsėsi penkiasdešimt dienų — po vieną dieną už kiekvieną nužudytąjį — ir visi buvo atrasti kaltais. Trylika nuteista mirti. Likusieji iki gyvos galvos arba po dešimt metų kalėjimo.

Dar keturi lakūnai nebuvo atkeršyti — Tim Walenn, Henry Picard, Gordon Brettell ir Romas Marcinkus. Bowes patyrė, kad policija juos pagavo netoli Schneidemuehl ir patalpino į netoli buvusią stovyklą. Jie vėl turėjo planą pabėgimui, bet prieš tai

Kiek jau turi?

PULGIS ANDRIUŠIS

Pagalvokite tikrai, tautiečiai, jums atsistos piestu plaukai, jeigu jų turite ant galvos bent kuokštelę: vakar žmona, bevirdama senos karvės kaulus, ir sakys man:

— Tu vis dėlto, Vytautai, esi kelmas iš velniaisčio, visiškai apaugai dumbliu, nesidedi prie bendruomeninės veiklos, iki šiol dar nesužinojai, kiek tavo draugas Impilaitis turi užmerkęs svarų komonvelto taupymo banke!

Sriubtelėjus iš samčio karštos sriubos, nusišutindama lūpas, toliau mano žmona ir vėl sako, girdi, tavo draugas Impilaitis — neduok sviete! — gal jau baigia visą tūkstantį, o tu, šungrybi, atidirbęs viršvalandžius, krenti ant lovos kaip linų markos slėgas ir knarki, pro šnerves leisdamas karštos gumos ir sieros smarvę, visiškai nesirūpindamas, kas dedasi plačiame Sidnėjuje ir jo apylinkėse! Girdi, te tau du šilingai ir važiuok į Bankstauną, tik, žiūrėk man, kad dykai pinigų nepravažinėtum, išstirk Impilaitį iki panagių ir atgabenk man pačias tiksliausias žinias, svaras svaran, šilingas šilingan ir penas penan.

— O jeigu prie banko sąskaitos dar bus puspenis, tada kaip? — neatsargiai paklausiau žmoną, nuo lovos krašto šokdamas į išeigines kelnes, kurias dar mūviu nuo Balfo laikų.

— Tai tu šitaip man, mazgote su šlapja?—sučirš-

įvykdant atvyko Dancigo Gestapo ir juos išsigabeno. Bowes turėjo ilgai tardyti šešiasdešimt buvusiųjų Dancigo gestapininkų, kol pagaliau sužinojo, kad jo ieškomas vyras yra buvęs vyriausias Dancigo budelis Burchhardt, kurio žmona gyvena netoli Hamburgo.

Burchhardto žmona buvo namuose, bet jos vyras ne. "Jis pabėgo su savo meiluže", piktai pasakė apviltoji Frau. "Jūs galite jį atrasti Kemptene. Jis dabar vadinasi Brandt ir dirba kaip stalius. Jo meilužės vardas yra Toni Schatz."

Sekančią naktį pirmą valandą Bowes įsiveržė į panelės Schatz butą. Iš pradžių ji sakėsi nieko nežinanti, bet paskui palūžo ir davė Burchhardto adresą. Bowes su savo vyrais apsupo tą namą, gavo iš sargo Burchhardto buto raktą ir su ištrauktais revolveriais patylomis priėjo prie lovos. Areštas buvo toks netikėtas, kad Burchhardtas nesipriešino. Po jo pagalve Bowes rado užtaisytą revolverį.

Burchhardtas gavo mirties bausmę, kuri paskui buvo pakeista kalėjimu iki gyvos galvos.

kėjo, kaip žarija vilnose mano žmona. — Tu man čia juokus klijuosi dar, lauk greičiau ir žiūrėk, grįžk blaivas, nes rytoj penktą valandą į gumos fabriką. Ir pakombinuok tenai centrinėj stoty, pasiderėk su kasininku, gal, pigesnę bilietą gausi.

— Eik jau, išsiderėsi ką tu iš australo, kad dar mokėčiau kabint angliškai kaip reikia, — atsišnekinėjau virsdamas pro duris, nes mano žmona ką jau sumano tai ir mano, Dieve mano!

— Na tai bent pasėjęk porą stočių pėsčias, vis gi trejetu penų bus pigiau, — tarė stumdama mane nuo laiptų į šaligatvį.

Nesiderėjęs su kasininku, iš centrinės tiesiai sėdau elektrinin, nusprendęs geriau pasėjęti pėsčias namo grįždamas, nes žmona nebuvo tiksliai pareiškus, iš kurio traukinio galo eiti pėsčiam dvi stotis.

Impilaitį, laimei, radau namie. Sėdį prie radijaus ir laukia karo. Ant stalo pamesta keletas Amerikos brolių lietuvių laikraščių.

— Užsimaskavęs po kultūrine veikla, o banke, — nebijok, — jau, gal, turi visą tūkstantį įklojęs, — pamaniau sau vienas.

— O, sveikas Vytautai, nuo laivo beveik nesimatom! — pradžiugo Kęstutis Impilaitis, ir, metęs akį laikrodin, pasiūlė: — Dar pusvalandis iki uždarymo, eime išmest porą stiklainių alaus.

Ot šito tai ir nelaukia! Moteriškas protas trumpas. Jeigu žmona būtų davus bent penkis šilingus užsikabinimui, taip sakant, pamato kertiniam akmeniui! Juk alkoholiui pasimaišius galvoje, kiekvienas žmogus darosi sukalbamas, išsiplepa kas nereikia, ir pats Impilaitis dar, ko gera, išsitrauktų banko knygutę, išsiardęs švarko pamušalą. O pas mane dabar liko tik vienuolika penų parvažiavimui, su sąlyga kad dvi stotis eisiu pėsčias. Gi pasirodyt Impilaičiui kad neturiu pinigų net vienam kaušeliui alaus, tautiečiai supraskit mane, pernelyg įtartina! Sakys, abudu dirba, kaip zimağorai ir viską neša bankan, net kultūrinei veiklai nieko nepasilieka. O kas baisiausia, dar gali imt ir paklaust, kiek aš su žmona jau atidėjau į šalį.

Bus-kas-nebus, aš tada ir sakau Impilaičiui:

— Žinai, Kęstuti, mečiau gerti! Skilvin įsimetę kažinkas, ne tai vėžiukas, ne tai lysninkai, urzgia, kaip aprietas šuva...

— Ką, tu, Vytautas Zakučionis, gerti metei? Nejuokink pasaulinės lietuvių bendruomenės! Argi tu jau pamiršai prancūzų zoną, apsigalvok? Juk mes ne gėrėm konjaką bet valgyte valgėm, dažyte dažėm, kaip mūsų tėvai dažydavo blynus grietinėje su taukais. Kiba jau tau australų saulė suminkštino mažuosius smegenis?

Ir, nesileisdamas į šnekas, mane nutempė į savo

barą. Dabar tik meldžiausi, kad nepašauktų dičkio, nes man pinigų beužteko vienam vidutinukui. Pašaukė, laime, po vidutinuką, ir, kai padavėja atnešė ir kai aš ėmiau žvanginti penus kišenėje, Impilaitis šėrė man per pirštus, sudrausdamas:

— Tu atėjai pas mane į svečius, paslėpk ranką!

Ėmiau apčiupinėti savo draugo silpnas vietas, vėdžiau aplinkiniais keliais, sakau, gyvenimo standartas Australijoje papūtė uodegą, nėr iš ko pasidėt juodai dienas, manydamas, kad jis ims ir prašitars apie savo bankinius reikalus. Tačiau, matai, alus buvo smarkiai atmieštas vandeniui, o barą jau netrukus rengėsi uždaryt. Šitokiu tempu nesukelsi galvoje didesnio sąjūdžio, taigi, atsargiai ėmiau riesti, kad, girdi, nors ir aš dabar negaliu gerti į kiaurą skilvį, bet jeigu jau ateina į namus koks tautietis, tai aš jam statau tikrai spiritu pagrįstus gėrimus.

Vytautas Impilaitis suprato, prie ko aš vedu ir pašaukė po stiklinaitę paties to skutamojo džino. Po tokio samtelio liežuvis įgys sparnus, bet aš nusprendžiau savo džiną neženkliai išpilti žemėn, idant sąmonės nenustočiau patsai.

Ir kaip ten jau įvyko, bet aš, pasirengęs išpilti džiną žemėn, per klaidą pataikiau ne žemėn, o savo burnon, — matai, ranka sudrebėjo! Nuo to laiko kokius dar penkis kartus nepataikiau ant žemės, kol uždarė barą.

O paskui nieko nebeatmenu, išskyrus tai, kad ant rytojaus, prieš einant į fabriką bliksterėjo sąmonė. Tačiau be reikalo jinai bliksterėjo, nes mano šonkauliai, atrodė, buvo perleisti per karšiamąją mašiną. Prie lovos stovėjo mirtinai nuvargusi žmona, iš jos rankų iškritęs ant grindų kėpsojo kažkoks virtuvės įrengimas su geležiniais apkaustymais.

— Na, tai kiek šimtų turi Impilaitis? — prašovė tė moteris, atsipeikėjęs iš stabo.

— Septynius! — atsakiau iš oro pagavęs, nes nič nieko neatsiminiau, kaip baigėsi mano tardomaj kelionė.

— Gyvuli, o vakar sakei, kad tik penkis šimtus, šešiolika šilingų ir keturis su puse peno! Aš taip imaniau, kad nieko nesužinojai, tu kelme iš velnia-raiščio! — šoko mano gyvenimo draugė vėl pri lovos ir tęsė toliau pertrauktą darbą.

Kiekvieną smūgį sekė naujiena. Luopt! — atveži girtą taksis; luopt! — turėjau sumokėti pusę svaro šoferiui; luopt! — išplėšei balfinių kelnų sėdyn nebesulopomai; luopt! — prikėlei namų šeimininkus; luopt! — atsakė kambarį (už šį pastarąjį kirto be skaičiaus).

Tačiau visa tai buvo tik meirūno žiedeliai, palyginus su tuo, kas vėliau sekė prie bažnyčios. Zakučioniams jau nebegalima buvo rodytis, kur susiren-

Juozas Mikštas

Isilinksminusioj draugijoj

Pracis meilė ir džiaugsmas ir grožis,
Pagrobs viską mirtis alkana.
Bet šiandieną dar žydi mums rožės
Ir dar skamba jaunystės daina.

Tad užmirškime širdgėlą, kančią;
Joms nėr vietos bičiulių būry.
Čia nejaučiami rūpesčio pančiai
Ir butis pragiedrėja niūri.

Mūsų taurės dar kupinos vyno,
Širdys pilnos troškimų kaitros.
Nedaliuj čia viens kitą pažinom,
Bet draugystė mums daug ką atstos.

Tad išlenkim taures už draugystę,
Ir už džiaugsimą šviesių valandų.
Nežinia kur dar galim nuklysti,
Bet šiandieną dar esam kartu.

A. Rūkštelė.

"Gintaro pasakos" iliustracija.

W. Whitman

A. J. GRIGAS

Daugiau kaip pusė šimtmečio praslinko nuo amerikiečių poeto W. Whitman mirties. Tačiau jo vardas ne tik kad nedingo su mirtimi, bet tarsi neužgesinamas laužas ima vis plačiau ir plačiau kilti literatūros horizontų pakrašty. Jo tikroji vieta anglų poezijoje dar nėra nustatyta ir tas tegalės būti pažėgta padaryti tik laiko perspektyvos plotmėj, kas yra atsitikę ir su daugeliu literatūros vardų.

Gimė W. Whitman 1819 metais, JAV, ant Long Island, ūkininkų šeimoj. Nors tėvas, dar tebesant jaunam būsimam poetui, persikėlė į Brooklyn, bet gimtosios vietovės vaikystės prisiminimai, — jo klajotos dienos gražios gamtos prieglobsty ir ypač netoli buvusi jūra paliko neišdildomą įspūdį jo vaizduotėj ir sudarė foną jo visai vėlesnei kūrybai.

Ypač ryškiai jo gimtosios vietovės meilė ir prisiminimai, jo vienišos klajonės išreikštos viename iš jo pirmųjų eilėraščių "Sea Drift". Net vėlesniais laikotarpiais, jau visiškai apleidęs savo gimtąją vietovę, Whitman sugrįždavo trumpam laikui į Long Island ir, nuo visų užsidaręs, praleisdavo apmastyti ir ramybės dienas, po kurių gimdavo nauji kūriniai.

W. Whitman, deja, neturėjo savo gyvenime galiybės prasiveržti į mokslo įstaigas, bet tačiau yra išėjęs didelę gyvenimo mokyklą — būdamas žurnalistu, pagelbėdamas savo tėvui arba dirbdamas paprasčiausią pasitaičiusį darbą. Ši gyvenimo mokykla ir suformavo jo pasaulėžiūrą ir, gal būt, tik dėka jos Whitman tapo tuo, kuo jis ir dabar yra. Jo gyvenimo laikotarpis tai buvo JAV karo už laisvę, pilietinio karo ir vergovės panaikinimo bei Amerikos kūrimosi periodas. Tai buvo, kaip W. Whitman tikėjo, naujų idėjų, naujo žmogaus, laisvės ir naujo pasaulio gimimas, kurio pats charakteringiausias atstovas ir didžiausias pranašas ir buvo pats W.

— ka mažiausiai du tautiečiai, — ką jau čia bekalbėti apie visą bendruomenę ar bent jos apylinkę!

— Va, čia eina Zakučionis, kuris jau turi įslėgęs bankan aštuonius šimtus.

— Matai, toks visas dar balfinis, suskvetęs, o jau...

— A iš kur tu žinai, kad tiek turi, negi sakysis?

— Prigirdytas išsiplepėjo Impilaičiui, nesulaikė liežuviu, nelaimingasai...

— O, matai, žmona buvo paviuntus, kad iššnipintų Impilaitį, ir dar liepė dvi stotis pėsčiam pasėjēt...

G. Hornas

ATSIMINIMUOSE PAKLYDUS

Kai padangių skliautuos aukso žvaigždės sušvis
Ir laukuose švilps vėjas naktin,
Prisikels neramioj sieloj praeitis,
Sugrįš skausmas ir kančios širdin.

Ir praėjusios dienos ir vėlei ateis
Iš nakties, iš šviesiųjų žvaigždžių,
Vėliai liūdesio šydu krūtinę užskleis
Pracities atminimas dienų.

Vienumos supama verks vienužei siela
Ir liūdesiu žvaigždės žibės,
O naktis bus tyli ir rami ir liūdna
Už langų tyliai vėjas šnibždės.

Whitman. Tik tas jį, pagavusį labiausiai to laikotarpio amerikiečių dvasią ir mokėjusį ją išreikšti, ir padaro labiausiai amerikietišku rašytoju. Nors jo idėjinis pasaulis turi savo pagrindė Platono filosofiją — Platono, kuris laikomas savo mastymu krikščionybės pirmataku, tačiau Whitman pritaikė ją savo laiko gimstančios Amerikos dvasios apipavidalinimui.

Daug nusivylimo valandų bei pilietinio karo šiurpulingų vaizdų teko asmeniškai matyti bei išgyventi W. Whitmanui laike gana ilgo jo 71 metų gyvenimo laikotarpio. Kaip žinome iš literatūros, daugelio rašytojų, net gyvenusių, palyginti, trumpą laikotarpį, kūrybą galima suskirstyti į tam tikrus periodus, kuri yra kitusi ir turi tam tikrų skirtingų bruožų. Tačiau veltui šito ieškotume pas W. Whitmaną. Nežiūrint visų jo gyvenime buvusių perversmų bei išgyvenimų, jis paliko nuo pradžios iki galo tas pats, tik su tuo skirtumu kad kai kurios idėjos, nešiotos jaunystėje, vėliau buvo tik giliau, nuosekliau ir plačiau apipavidalintos.

Visa jo kūryba telpa vienoje knygoje "Leaves of Grass", kurios pasirodė yra daugelis laidų jam dar esant gyvam ir taip pat po jo mirties. Ši knyga nebuvo išsyk tokia, kokia ji atrodo dabar, bet daug sykių paties Whitmano pertaisyta bei papildyta.

W. Whitman tai yra tikintis poetas į žmogų, gyvenimą ir mirtį. Šie trys pagrindiniai dalykai kartu su didėle meile žmogui, gamtai, gyvenimui ir mirčiai ir yra vyraujantys visoj jo kūryboj. Nėra jo poezijoje Prometėjų ir maištininkų, nėra žmonių kaninančių metafizinių problemų ar nežinomų pasaulių vizijų, bet yra žmogus. Tai žmogus — kūrėjas paprastos žmogiškos buities, atrandąs gyvenime

džiaugsmą, pasitikis savimi, patenkintas jam paskirta žemėje misija ir einas jos atlikti. Tai žmogus, kokį Whitman įsivaizdavo einantį kurti naujojo pasaulio — Amerikos, pasaulio, kuris, pagal Whitmano įsivaizdavimą, turėsiąs pralenkti senąjį. Labai charakteringas šiuo požiūriu galėtų būti jo eilėraštis "O Pioneers".

Jo begalinis tikėjimas į žmogų, į jo paskirtą atlikti misiją padaro, pagal Whitmaną, žmogaus būvimą žemėje (ne patį žmogų) nemirtingą.

... Aš žinau aš esu nemirtingas...

... Mano pėdos įveržtos ir įrakintos į granitą,
Ir aš juokiuosi iš išnykimo...

Song of Myself

Ateik, žmogau, sako Whitman, ir pažiūrėk kokia žemė didelė, koks džiaugsmas gyvena kiekviename jos kampe! Ar tu kada žiūrėjai į ją per savo nuosavas akis? Tu žiūrėjai juk visados pro kieno nors mirusias akis, maitinai šviesos spinduliais, kurie buvo atmušti knygų spektruose. Čia yra milijonai degančių saulių ir daug gėrio žemėje, tik išdrįsk į jį pažvelgti!

Pagal W. Whitmaną, tik reikia į laimę tikėti ir ją kiekvienas suras. Tik tas, kuris į ją netiki ir nebando jos ieškoti, ir tėra nelaimingas.

Kaip jau aukščiau minėta, Whitman yra užaugęs gamtos prieglobsty ir todėl gamta užima jo kūryboje didelę vietą. Gamta nėra Whitmanui kažkas stovįs šalia žmogaus. Jam ji tėra dalis jo paties arba jis pats dalis gamtos, sudarą abu neatskiriamą vienumą. Dėlto jo meilė gamtai yra spinduliuojanti iš kiekvienos strofos, kur tik paliečiami gamtos ir žmogaus santykiai.

... I am he that walks with the tender and growing
[night,

I call to the earth and sea half held by the night...

... Prodigal, you have given me love — therefore
[I to you give love!

O unspeakable passionate love...

Todėl gamta, pagal Whitmaną, turi tą patį gyvenimą ir likimą, kaip ir žmogus ir ji jaučia lygiai viską, kaip ir žmogus. Giliai ši tezė ypač išreikšta eilėrašty "Song of the Redwood Tree" — Kalifornijos kirvių pakirsto mirštančio raudonmedžio raudoj:

... Sudie, mano broliai,

Sudie, o žeme, ir dangau ir vandens artimi;

Jau mano laikas atėjo...

Ir toliau:

... Nes aš turiu taip pat juk sielą

ir būties savosios pajautimą,

Kurį ir uolos ir kalnai ir žemė turi...

Nors nepaprastai Whitman mylėjo gamtą ir gyvenimą, nors vadino žmogų veiksmui, kūrybai ir džiaugsmui, tačiau taip pat jis pats nepalieka nepalietas didžiausio žmogaus gyvenimo įvykio — mirties. Tačiau mirtis nėra jam išskylanti retkarčiais sunkiose valandose, pasirodanti netikėtai, kaip šmėkla, bet ji yra pilnutinė gyvenimo dalis — jau nuo pat pirmųjų dienų keliaujanti kartu ir užtemdanti tamsiais debesimis vaikystės regėjimą ir nuolatos lydinti žmogų. Todėl nėra ji Whitmanui beviltiška, bet turinti savo prasmę, kaip ir pats gyvenimas, nes, pagal jo supratimą, mirtis tėra tik gyvenimo dalis. Tačiau ji yra didelė, viską nustelbianti. Ji yra savaip prasminga ir yra tai, kas sugražina mus mūsų paskirtin, kaip lašus nublokštus toli vėl į jūrą. Tas žmogaus neišvegiamas likimas, žmogaus, paskirto mirčiai ir visa jo mirties filosofija skamba giliai iš šių kelių eilučių:

... As I wend to the shores I know not,

As I list to the dirge, the voices of men and wo-
[men wrecked,

As I inhale the inpalpable breezes that set in
[upon me,

As the ocean so mysterious rolls toward me

[closer and closer,

I too but signify at the utmost a little wash'd —

[up drift,

A few sand and dead leaves to gather,

Gather and merge myself as part of the sands

[and drift... (x)

W. Whitman yra mąstytojas. Jis yra, kaip jau anksčiau minėta, mąstytojas paprasto vidutiniško žmogaus, kuriančio žmogaus buitį. Tokiam vidutiniškam žmogui W. Whitman ir rašė, tačiau sunki jo forma, arba, tiksliau pasakius, jo beformiškumas, kadangi jo poezija neturi net rimų, kas vietom ją dėl šios priežasties ir perdidelio vietom minties perkrovimo daro nepatrauklią ir artina prozai, padarė Whitmaną vidutiniškam žmogui neprieinamą. Todėl jis ir tesurado atgarsį bei pasisėkimą tik, palyginti, siaurame poezijos mėgėjų rate.

Dėl šių pastarųjų dviejų priežasčių ir dėl didelio amerikietiško W. Whitman taip pat nepajėgia dar plačiau išeiti pasaulinę plotmėn. Tačiau amerikiečių literatūroje jis stovi tuoj pat po kitų dviejų Amerikos lyrikos milžinų: Poe ir Longfellow.

(x) Kadangi ne visus poezijos niuansus įmano ma perduoti vertime, todėl čia paduodamas originalas (Aut.)